GUSTAVE AIMARD

ROBINSON ALPINUL

PRELUCRARE DE

NATALIA NEGRU

BUCUREŞTI
EDITURA CASEI ŞCOALELOR
1930

CAPITOLUL XII

Marcel Sovaj, prietenul Pierrot şi doamna Gigona.

Marcel era departe de-o bănui cu ce strădanii se încerca salvarea lui.

Prizonier, în plină ţară civilizată, înconjurat de atîtea sate mari, şi numai la cîţiva kilometri de ferma, unde îşi petrecuse el copilăria.

Cu toate astea, bietul băet se găsia surghiunit mai rău decît dacă un naufragiu l'ar fi aruncat în vreo insulă necunoscută din arhipelagul „Primejdiei". Orice sgomot din partea lumii, venia să se stingă în hăul prăpăstiilor, ori se sfărma de neînduratul zid al stîncilor.

Ciobanii din Alpi sînt cea mai mare parte nişte sărmani ţărani de prin părţile de miazăzi ale Franţei.

După o datină străveche, ei pornesc pe vechile căi romane, cunoscute numai de dînşii, şi sînt ocrotiţi de pravili iarăşi străvechi. In felul acesta, străbat mari lungimi de drum, plătind proprietarilor de ţinuturi aşa zisul bir: *„dreptul colbului"*, i-am zice *„colbuitul"*. Şi umblă aşa, mînînd înaintea lor turme de nenumărate oi, în fruntea cărora merg şi cîteva capre, cu berbecii, ţapii,

cîţiva măgari proverbiali şi schilavi, încărcaţi cu mici poveri desagi şi buccele.

Turmele acestea greu ar trăi numai cu păşunea săracă din pietrişurile ţinutului Crau, de acea, vreme de şase luni, urcă în platourile Alpilor unde se îngraşă găsind cele mai îmbelşugate păşuni.

Ciobanii alcătuesc astfel o populaţie nomadă, trăind pe cele mai înalte platouri din munţi, şi numai arareori oamenii comunică ei între dînşii. Işi păstrează obiceiurile şi datinile din ţara lor, între altele, şi un fel de-a vorbi dela un munte la altul, prin chiuituri.

Ii auzi strigîndu-se prin: *„ha-a-u-u!“* pe un ton plîngător, care geme în aer, ca un sunet de corn. Acest *ha-u-u* este aşa de strident că se aude în nemărginire şi domină huetul vijeliei. Este ceva din măreţia sălbatecă în aceste strigăte răsunătoare, aruncate prin văzduh dela un munte la altul, fie pentru a da bun venit celor sosiţi, fie pentru a cere grabnice ajutoare.

E un graiu aparte, cu melodii de-o dulceaţă şi de-o putere nebănuită, care captivează şi mişcă şi pe acei cari nu-l înţeleg. Este o amintire duioasă şi mîngîietoare pentru sufletul ciobanilor, despărţiţi pentru multă vreme de locurile lor.

In ziua cînd prietenii lui Marcel călăuziţi de cioban au ajuns la locul prăbuşirii, au stat mai bine de-un ceas pe marginea prăpastiei. De mai multeori, cu glasuri unite, au strigat: *„ha-a-u-u!“* dar nimeni nu li-a răspuns.

Ca toţi cei de la munte, Marcel ştia şi el să chiue.

In traiul lui de-acum, pe cînd umbla prin pă-

duri şi peste tot locul, decîte ori nu strigase *„ha-a-u-u“*, dar strigătele s'au isbit de stînci, s'au amestecat cu alte huete şi s'au stins. Nici el nu auzia pe alţii, fiindcă din fundul prăpăstiilor, urcă un huet fără sfîrşit în care se pierd chiuiturile.

N'a ştiut, şi n'a simţit nimic băeatul de vizita prietenilor săi.

Colonia din cornişă sporia mereu. Cum Marcel avea aşa de multe treburi, lăsa pe Mititica în toată libertatea. Şi ea nu mai ostenia, alergînd după vînat. Uneori, lipsia cîte-o zi întreagă, şi nu trăgea acasă decît la ora cinatului.

Intr'o seară n'a venit deloc. Marcel îngrijorat, a plecat pe întunerec s'o caute.

Pînă la miezul nopţii, a umblat zadarnic. Şi a tot strigat pretutindeni: „Mititica!... Mititica!...“. Nimic, nici un răspuns. S'a întors acasă tare abătut şi ostenit.

Cînd să intre în căsuţă, aude un scheunat blînd, care părea că-i spune: „bine-ai venit“. Nu se vedea nimic prin întunerec, şi Mititica n'a sărit, ca de obiceiu, înaintea stăpînului său.

Marcel a aprins degrabă, lampa. Cînd s'a luminat în casă, iată că băeatul scoate un strigăt de uimire şi de bucurie! Mititica nu era rănită, dar cum stătea lungită în culcuşul de pae de la patul stăpînului, o sugeau doi căţeluşi dolofani ca două ghemuri.

Cu ce ochi dulci privia Mititica pe Marcel, şi bunul stăpîn s'a grăbit să pună dinaintea lehuzei o covăţică de lapte pe care ea l'a linchit într'o clipă.

La un ceas după ce plecase Marcel în căutarea

Militicăi, ea venise cu un cățeluș în gură, lăsîndu-l în culcușul ei. S'a întors apoi, de și-a adus și pe cellalt cățeluș.

Cățeii, de rasă pură, făceau pereche, și erau drăguți tare. Marcel i-a botezat. Cățelului i-a pus numele *Brifo,* iar cățelușei, *Ravoda.*

La cîteva zile după aceea, și caprele au intrat într'o bună dimineață, fiecare cu doi iezi.

Marcel se simția nespus de bucurat. Grija lui, era să nu piardă vremea. Cu tenacitatea care-l caracteriza, căuta să împlinească cu deamănuntul ce-și pusese în gînd.

In trei săptămîni, el sfîrșise tot ce se cerea mai degrabă făcut locuinței pe care o găsise părăsită.

Marcel obișnuia să chibzuiască mult înainte de-a se apuca de-o treabă. In capul lui, avea un plan clar: acela de-a construi în fața grotei o căsuță rustică, la fel cu cele ce se fac prin America de Nord, pentru adăpostul vînătorilor. Arhitectura lor e cît se poate de primitivă, totuș sînt solide ca niște fortărețe, și cum sînt perfect de bine închise, nici nu-i nevoe de prea mult foc, pentru ca să fie cald înăuntrul lor.

In primul rînd, ca să se înlăture egrasia, tot locul pe care va sta casa trebue pomestit și întărit cu pietre îmbucate între ele și lipite cu lut frămîntat cu pae. Fundația aceasta impermeabilă trebue să aibă grosimea de un metru. Pereții se fac din bîrne încheiate pe la colțuri, și lipite între ele cu vălătuci.

Acoperișul are streșină și scurgere mare. Invelitoarea se face din coji groase de copaci, aşe-

zate ca ţiglele. In pereţi se lasă loc pentru ferestre şi uşi.

Lîngă casa lui, pe care voia s'o ridice cam în faţa grotei, Marcel plănuia să îngrădească staul pentru capre. Imprejurul casei, aveau să fie curtea paserilor şi grădina de zarzavat.

Nu era uşor de îndeplinit asemenea plan, însă Marcel nu da îndărăt de la nici o greutate, ba încă îşi simţia puterile crescînd.

A desenat pe hîrtie planul, şi la fiecare idee nouă, mai îndrepta cîte ceva. Cum nu avea nici un minut de pierdut, a început să sape grădina, împrejmuind-o cu gard viu, ca s'o apere mai ales de iepuri. A desfundat apoi, şi a săpat un lan întins, unde a semănat grîul de primăvară găsit într'un sac. A pus şi cuiburi de cartofi.

S'a gîndit băeatul că mult mai bine îi venia lui să se aciueze în grotă. Trebueau duse acolo toate lucrurile de cari avea nevoe. Panere şi coşarce erau.

Intăi de toate, şi-a dus sacul, valiza, şi toate lucrurile din ele. A cărat pe rînd: blide, oale, căldări, cofe, hîrdae, teascuri de brînză, sticle cu untdelemn de lampă. Apoi, provizii, jambon, slănină. A dus scînduri, cue, pae, fîn.

Tot mutatul i-a luat nouă zile, şi făcea două drumuri pe zi.

O mare greutate s'a ivit: cum să ducă el scîndura cea mare de stejar, aşa de bună pentru lucrul timplăriei, dar de-o greutate, că n'o puteai urni din loc.

— Debunăseamă, zise rîzînd, cel care a trăit înaintea mea aici, a avut un măgar.

Ca de obiceiu, se întorcea într'o seară la grotă.

Cînd era pe-aproape, îi iese Mititica înainte. Lătra, însă altfel decum îi era lătratul ei. Şi venia, şi se'ntorcea, cînd la Marcel, cînd în grotă, şi scheuna şi urla.

— Ai înebunit, Mititico, ce e cu tine? întrebă Marcel.

Mititica gemu, ţesînd mereu locul cu dusul şi venitul.

Băeatul a lăsat jos greutatea din spinare, a înfipt în puşcă două cartuşe şi se hotărî să intre în grotă.

N'a apucat să facă un pas, şi s'a oprit în loc trăsnit.

Ce se întîmpla?... In faţă, îl priviau doi urşi.

Unul era o cogeamite namilă, şi cu o blană brună.

Cellalt, mult mai mic, nu părea să aibă mai de şapte-opt luni: era puiu de urs.

Marcel a dosit binişor puşca, şi s'a apropiat de ei.

Urşii nu s'au repezit, n'au mîrîit, ci se uitau la el cu ochi îndureraţi, şi gemeau. Păreau căzuţi, nu culcaţi de bună voe, şi locul din jurul lor era plin de sînge.

Băeatul s'a aplecat, să vadă ce e cu dînşii: amîndoi urşii erau răniţi, însă nu de moarte. Numai sîngele curs îi slăbise într'atîta. Marcel s'a gîndit numai decît să-i adape dintr'o cofă cu apă. Intăi, s'a repezit la apă ursuleţul şi a supt cofa toată. Pe urmă, şi ursoaica şi-a luat îndemnul. Erau fripţi de sete, şi după ce-au băut, s'au mai întremat.

Marcel a amestecat apă cu rachiu, şi s'a luat

să spele rănile urşilor, lăsînd pe loc cîrpele ude, un fel de comprese.

I-a lăsat şi a ieşit pe-afară. Nu departe, zăreşte el tufe de burueni, mai ales, floarea galbenă de sunătoare care tămădueşte rănile. A cules un braţ. A pisat floare de sunătoare la un loc cu foi de petrunjel, a făcut legătură şi a pus pe răni la amîndoi urşii, îmblînziţi, şi arătînd din ochi recunoştinţa lor.

Marcel a tot pus legături urşilor vre-o cincisprezece zile în şir. A căutat de ei, li-a adus mîncare, ierburi, rădăcini de genţiane, dar mai ales cartofi noi, mîncarea cea mai favorită a lor.

Urşii erau lăsaţi slobozi. După ce s'au îndreptat, au plecat singuri să-şi caute hrana.

De îndată ce Marcel îi striga, ei alergau de oriunde s'ar fi găsit. Erau foarte buni prieteni cu Mititica, îi arătau recunoştinţă, că ea îl adusese pe Marcel ca să-i vindece.

Mai mare hazul era să vezi marea prietenie dintre ursuleţ cu căţeii Mititicăi. Sburdau şi se jucau fără să-şi facă cel mai mic rău.

O adevărată minune, căci e cunoscută ura instinctivă dintre urs şi cîne.

CAPITOLUL XIII

Gospodarul.

Intr'o dimineaţă, Marcel a plecat spre căsı ciobanului. Mitica şi căţeii s'au luat după el. Uı au rămas, urmărindu-l cu ochi galeşi.

Băeatul bănuise că ciobanul a avut un măg, dar era lesne de închipuit că măgarul trebu să fi avut şi hamuri.

Tot răscolind el, a găsit hamurile dela d măgari. Erau puse pe-o roată cu şina de fi

— Bun. Roata asta a fost de la o roabă. Tı bue să fac din nou coşul roabei.

S'a întors la grotă, cu hamurile în mînă, cu roata despinare. S'a aşternut pe lucru, şi scurt timp roaba a fost gata.

— Haideţi cu mine, doamnă Gigona, şi dur neata, prietene Pierrot, zise el, fiindcă aşa botezase pe urşi. Ei ce-aşteptau! Ba încă, sticliau ochii mici de bucurie. S'au dus cu to la casa ciobanului ca să încarce scîndura c mare de stejar. Cu mare osteneală şi cu mul chibzuinţă, Marcel a încărcat scîndura, trăgînd

deasupra roabei. Cît despre împins la drum, Madam Gigona se înhămase ea, şi în loc de-a simţi vre-o greutate, parcă ducea un paiu.

Pe drum, Marcel şi-a hrănit urşii cu zarzăre şi cireşe.

Cît pitoresc arata interiorul grotei, în vreme ce Marcel ospăta la lumina unui poponeţ. Stalactitele de pe boltă reflectau lumini la infinit, făcînd o feerie dintr'o licărire slabă. Pe zidurile stîncii jucau umbrele tuturor fiinţelor adăpostite acolo.

In vremea aceea, grîul da în copt. Marcel semănase şi grîu de toamnă, şi de primăvară. A avut grijă să împletească mai multe panere, în care a avut de strîns: grîu, orz, secară, arnăut, nuci, castane.

Una din nopţi şi-a petrecut-o el împletind un ciur pentru a-şi cerne grînele.

CAPITOLUL XIV

Căsuța.

Nu era vreme de pierdut: căsuța se cerea ridicată, între grotă şi munte. Fațada era plănuită să vină spre miază-zi, cu uşa mare la mijloc, şi cîte două ferestre de oparte şi de alta a uşei. Peretele din dreapta, venia lipit de stînca grotei, cu o uşă răspunzînd înăuntrul ei. Peretele din stînga, avea uşa deschizîndu-se în curtea păserilor. Cel din spre miază noapte, dinspre munte rămînea înfundat.

Greutatea era nivelarea temeliei, trebuind să vină la linie cu a grotei. Lacul era aproape, şi pietre se găsiau destule.

Rămînea pregătirea lemnăriei, ce anume arbori erau de tăeat; adusul şi cioplitul lor.

Cu toporul despinare, însoțit de cîni şi urşi, Marcel a luat-o spre pădure, într'o bună dimineață. Nu era departe. O cunoştea băeatul, de cînd culesese fragii de la marginea ei. Intăi, şi-a însemnat copacii, făcînd crestături în coaja lor. In cinci zile, a doborît o sută şi cincizeci. In alte

şase zile, i-a retezat cu fierăstrăul. In trei zile, i-a cărat pe şantierul întocmit de el la marginea pădurii.

Neobosit cum era, Marcel a cărat pietre cu roaba, două zile în şir, trudind de dimineaţă pînă seara.

In faţa grotei a îngrămădit el cogeamite movilă. Se uita bucuros la toate, bătea din palme, şi îşi spunea:

— La lucru, băete!

Intr'o dimineaţă, s'a luat de cioplit aria casei.

Din ţărîna săpată, s'a gîndit să frămînte lut de tencuială.

Cu ajutorul urşilor, cojise muschiu de copaci, şi cărase o mare cantitate. Tot urşii au ţopăit, şi au frămîntat ţărîna cu muschiu şi cu apă, pregătind o tencuială ca untul de moale.

Nu era greu de făcut maiul pentru bătut pămîntul la zidire. Marcel a bătut o coadă de lemn într'un buştean.

Intr'o săptămnă, temelia casei a fost gata.

In trei săptămîni, pereţii au fost ridicaţi la înălţimea de doi metri şi şaptezeci. Mai rămîneau de aşezat căpriorii şi corzile acoperişului.

Cu una, cu alta, vremea trecuse, şi era acum pe la jumătatea lunei August.

Marcel mai avusese multe de făcut, şi tocmise cum era mai bine, toate treburile la vremea lor. Grîul fusese secerat, cărat, bătut, vînturat şi turnat în coşuri, la dos bun, în grotă. Intr'un compartiment din grotă, încăpuseră foarte bine şi paele. Mai ajutase şi timpul frumos la îndeplinirea lucrărilor tînărului solitar. Mult ajută vremea bună la munca omului.

Dar, într'o duminecă seara, vede băeatul că se îngrămădesc nourii spre asfinţit. A înţeles el, că e semn de furtună sau de ploae.

In grotă, se grăbiseră să se adăpostească animalele toate: cîni, urşi, chiar şi caprele. Erau neastîmpărate, arătau o mare îngrijorare.

Băeatul a aprins lampa. A astupat apoi intrarea grotei, proptind uşa cu un ţăruş tare de lemn de stejar.

Şi-a încălzit bucatele, a pus masa, a mîncat.

Urşii nu s'au clintit din culcuşurile lor; cînii abia dacă au linchit puţin din mîncare.

— Dacă vijelia de data asta nu-mi va prăbuşi ce-am construit, o să însemne că ceace-am făcut eu, o să aibă veleat lung.

N'a trecut mult, şi a prins a se auzi şueratul vîntului şi ropotul ploaei.

Băeatul a stins lampa, s'a vîrît în pat, s'a învelit bine, şi a închis ochii. Nu-şi închipuia că o să poată dormi. Totuşi, oboselile zilei; toropeala care îl cuprinsese; electricitatea multă răspîndită în aer; violenţa furtunei, care din ce în ce se repezia cu furie nebună, toate astea, au făcut ca Marcel, odată culcat, să cadă în cel mai adînc somn.

Cîtă vreme a dormit, n'a ştiut nici el. Cînd, iată, un sgomot asurzitor l'a făcut să tresară din somn, A sărit ars în picioare; cînii urlau, urşii mîrîiau, caprele behăiau, berbecul sbiera lugubru. Urletul animalelor amestecat cu şuerul ploaei, făceau să te crezi în iad. Scăpărări de fulgere străbăteau grota, şi iarăşi întunerecul orb înghiţia totul. Din depărtări, se auziau trosnind

copacii frînţi, şi rostogolitul sinistru al stîncilor desprinse cari se prăbuşiau în hăul prăpăstiei. Gemeau apele din lac, repezite cu furie de pereţii stîncilor. Uşa scoasă din loc, a fost repezită cît colo, şi o trîmbă de vînt s'a învîrtit prin grotă. Marcel a căutat să facă vre-o doi paşi, însă a fost trîntit la pămînt Zadarnic a încercat să lupte împotriva elementelor deslănţuite. S'a văzut silit să stea pe loc. Apa cuprinsese jumătate din grotă.

Uraganul care-l aruncase pe Marcel în Cornişă, nu fusese nimic faţă de cel ce se deslănţuia acum. Nici o putere omenească n'ar fi fost în stare să-i ţie piept.

Şi, numai iată, fără veste, totul s'a potolit, şi o tăcere sinistră s'a lăsat. Dar, această linişte a ţinut numai cîteva minute. S'a văzut un fulger grozav scrijelind nourii pe dea'ntregul; vîntul şi ploaea s'au pornit din nou; tunetul răsbubui ca o artilerie isbucnind dintr'odată; şi o flacără imensă părea că încinge zarea toată. Căzuse fulgerul în pădure şi aprinsese un groaznic incendiu.

Zorile se apropiau. Ploaea a încetat. Totul s'a potolit. Ca întotdeauna, pe urma vijeliei, rămîneau mari nenorociri.

Cu ce nerăbdare, aştepta Marcel să se lumineze de ziuă.

Ca să-i mai treacă de urît, a început să dea apa afară cu o mătură făcută de el. Pe la orele patru, lumini de sînge pe orizont, vestiau răsăritul soarelui. Dimineaţa era splendidă, proaspătă, încărcată de aromele plantelor şi florilor.

Frunzele fragede aveau fiecare cîte-o perlă de rouă la vîrf.

Un fum negru şi gros se ridica din pădure.

— Incendiul şi-a desăvîrşit opera de distrugere, murmură Marcel. Ce-o fi ars oare? Mi se părea că focul ardea în spre casa ciobanului. Doamne fereşte, altă nenorocire! Ar însemna să-mi văd distruse şi proviziile, şi o mulţime de lucruri aşa de trebuitoare.

Soarele se ridicase pe cer, prevestind cea mai frumoasă zi.

Băiatul a privit în jurul său. Cortul fusese răsturnat; mai mulţi copaci stăteau scoşi din rădăcini. Pămîntul vrăvuit şi plin de sfărămături de lucruri, pretutindeni, unde ajunsese ciclonul.

Dar, ce bucurie, totuş!...

Căsuţa lui rămăsese nevătămată. Nici un vălătuc din pereţi nu se deslipise. Numai pe pomesteală se strînsese puţină apă, dar aceasta nu însemna nimic. Era o adevărată minune, care-i umplea sufletul de bucurie.

Marcel a căutat să-şi dea seama, cum de scăpase aşa de teafără căsuţa lui. In primul rînd, aşezarea ei, adăpostită fiind îndărăt şi la dreapta, de două masse stîncoase. Apoi, ciclonul bîntuise la două sute de paşi departe de casă, şi într'o direcţie diametral opusă.

Marcel se pregătia să ridice cortul, cînd aude pe Mititica făcînd o mare gălăgie pe malul lacului. Din cînd în cînd, săria în apă, înota puţin, iar ieşia la mal.

Uneori, se cufunda aşa, că n'o mai vedeai deloc.

Băeatul s'a dus repede să vadă, ce se întîmpla. Cînd s'a apropiat de mal, a avut surpriza să vadă o mulţime de peşti, de tot felul, şi de toate mărimile, rămaşi pe mal, iar alţii, prizonieri prin ochiurile de apă din stînci.

Apa lacului, aruncată de furtună, rămăsese în aceste ochiuri, cu peşte cu tot. Marcel numai decît a plănuit să facă un iaz de peşte chiar pe malul apei.

Unul din ochiuri avea lungimea de vre-o patru metri, lăţimea de doi, iar adîncimea de unul şi jumătate. Că ajunsese tocmai acolo, era destulă dovadă că sălbătăcia furtunei întrecuse toate marginile.

Marcel s'a dat mai aproape de locul unde se frămînta Mititica.

— Aport, domnişoară, strigă el, hai, numai decît, aport!

Mititica răspunse printr'un lătrat vesel, şi se cufundă cu totul. A rămas multă vreme sub apă.

Numai, iată că o vede iscîndu-se deasupra, înotînd spre stăpînul ei şi ţinînd în dinţi un animal destul de mare, fără ca Marcel să cunoască deocamdată, ce anume era.

Cînd Mititica a depus prala la picioarele stăpînului ei, el a ţipat de bucurie, recunoscînd un lutru frumos, pe care-l ucisese furtuna. Mamelele pline de lapte, arătau că era femelă şi că avea pui mici. Nici o mirare. Marcial ştia că lutrele nasc primăvara, că sînt foarte bune mame, şi că-şi alaptează puii pînă la patru-cinci luni. Biata lutră, desigur că fusese sdrobită de furtună, dar avusese puterea să vină ca să-şi tragă sufletul lîngă puii ei, într'un ultim elan

de iubire maternă și de proteguire pentru odraslele ei.

Marcel a pus semn în locul, unde se cufundase Mititica.

El cunoștea bine obiceiurile lutrilor. Știa că puii se găsiau aproape de locul unde murise mama lor. Nu este animal care să întreacă pe lutru la ajutorul ce ți-l dă la prins pește.

S'a desbrăcat și cum era bun înotător, s'a asvîrlit în apă.

Vroia să găsească văgăuna unde știa el că se aflau puii. Odată găsită, el avea s'o astupe bine, ca nu cumva să fugă lutrișorii, cînd aveau să se trezească.

A avut de scotocit cam multă vreme, de mai multeori s'a dat afund.

Așa era firea lui: să nu se lase, cînd își punea în cap ceva.

Și-a însemnat bine direcția tunelului, care urca în pantă repede, în partea dreapta a lacului, înfundîndu-se într'o grămadă de stînci, cari printr'o întîmplare, se găsiau stinghere la vre-o cinci sprezece pași de țărm. A astupat cu pietre gura tunelului. A muncit în apă mai multe ceasuri. Intors la mal, după ce s'a îmbrăcat, a stat să se gîndiască: oare cum era mai bine, să prindă puii noaptea, sau mai degrabă ziua, pe cînd dormiau. Noaptea, ei ar fi putut să scape, să fugă prin tunel, și ar fi fost greu să-i captureze, fără a-i fi omorît sau rănit. S'a hotărît să încerce: la ei, ziua.

S'a întors la grotă, luînd cu el cîțiva dintre peștii cei mai frumoși.

Ajuns acolo, a găsit un paner mare de lozie

împletită. L'a căptuşit cu ierburile cele mai aromate. S'a dus din nou spre lac, străbătîndu-l cu greutate, ca să ajungă la stîncile unde se înfunda tunelul puilor.

Cu multă băgare de seamă, pentru a nu face sgomot, Marcel a desprins cu tîrnăcopul lespezile de stîncă, le-a dat la o parte, şi în adevăr, sub ele a văzut doi lutrişori, înghemuiţi unul într'altul şi dormind. S'a culcat la pămînt, a întins braţele, şi i-a prins pe-amîndoi odată, şi înainte ca ei să fie treziţi de-al binelea, el i-a şi pus în paner. S'a ridicat şi s'a grăbit să-şi ducă la grotă preţioasa pradă.

Ştia el că nu trebuea să lase lutrişorii prea multă vreme în paner.

Ei l'ar fi spart, şi ar fi fugit. Cu vre-o cîteva zile mai înainte, îşi confecţionase o ladă, ca să păstreze în ea lingeria şi hainele.

A făcut un culcuş cald într'un colţ al lăzii destul de adîncă de altfel, aşa că lutrii nu puteau sărì. Dinţişorii puilor erau mari, dovadă că în curînd ei a rfi pornit la vînat cu mama lor. Marcel şi-a făcut socoteala, că dacă li-ar fi dat să mănînce peşte, li-ar fi aţîţat pofta şi n'ar mai fi fost chip să-i domesticească. Li-a dat la fiecare cîte-o covăţică de lapte călduţ. Sărmanii lutrişori, cu ce poftă au supt laptele şi lui Marcel îi erau dragi şi nu ştia cum să-i mai alinte.

După ce-au mîncat, puii au adormit. Băeatul a mai lăsat în ladă o covăţică plină cu lapte, apoi a pus capacul aşa fel, încît să nu-i înăbuşească.

A ieşit din grotă, ca să-şi întindă cortul.

CAPITOLUL XV

Nevoea te învață.

Marcel s'a sculat în zori de zi, ca de obiceiu. Urșii, cînii dormiau încă, pentru ca să-și împliniască somnul pierdut cu o noapte mai înainte. Caprele dormiau afară, ca totdeauna, cînd vremea era bună. Marcel le-a strigat ca să le mulgă, ele au alergat îndată.

Lutrișorii băuseră tot laptele, peste noapte. I-a luat pe rînd în brațe, i-a drăgălit, a vorbit cu ei, și li-a dat lapte dulce, căldișor, pe care ei l'au supt fără a se lăsa prea mult rugați. I-a culcat apoi la locul lor, în ladă, umplînd covățica din nou cu lapte.

După ce le-a pus toate la cale, băeatul a pornit spre casa ciobanului. Mititica s'a trezit a văzut că nu-i stăpînul în grotă, s'a grăbit să-i iea urma.

La fiecare pas, Marcel întîlnia stricăciuni pe urma ciclonului.

Mai ales în pădure, copacii erau răsuciți, desrădăcinați, sfărmați, trîntiți unul peste altul. Și,

ce să vadă! Vîntul adusese pînă în marginea pădurii acoperişul staulului, desprins din locul lui.

Ajuns la locul căsuţei, a văzut că ea nu mai era acum decît un morman de cenuşă, rămasă ca pe urma unui rug uriaş.

Pădurea de brazi din spatele casei, iarăşi fusese mistuită de flăcări.

Pe băeat l'au podidit lacrimile. Nimic, nimic nu mai scăpase.

Totul, nimicit. Vîntul, fulgerul, focul se conjuraseră pentru a şterge de pe faţa pamîntului sărmana căsuţă.

Care nu i-a fost groaza, văzînd ce l'ar fi aşteptat, dacă nu i-ar fi dat în gînd să se mute în grotă pentru a-şi pregăti cele de trebuinţă la ridicarea casei.

Se pregătea să se întoarcă. Şi-a mai aruncat ochii în grădina de zarzavat. Acolo, incendiul nu dăunase nimic. Verdeţurile erau frumoase, iar crengile copacilor se frîngeau sub povara fructelor.

Mititica s'a oprit la cîţiva paşi pe malul unui şanţ, şi a prins a lătra. Marcel s'a dus repede, să vadă, ce era. Trei butoiaşe se găsiau învelite în ascunzătoarea lor. Două din ele, cari fuseseră pline cu oţet, erau goale, fiindcă sărise, dopurile de la vrăni, şi cursese tot conţinutul. Şi din al treilea butoiaş, cursese o mare parte de untdelemn, dar tot mai rămăsese.

— Nu-i mult, zise el, dar o să-mi ajungă, pînă oiu stoarce eu oloiu de nuc. Dar şi butoiaşele îmi sînt de mare folos.

Şi, cum nu trebue să amînăm pe ziua de mîni,

ceace putem face astăzi, o să mă întorc îndată cu roaba, să le car acasă. Două ceasuri, mai tîrziu, butoiaşele se găsiau la locul lor în grotă.

In cîteva zile, Marcel a dat gata podeaua de sus a casei, bătînd pe corzi sdravene scîndurile încheiate cu şipce. Mai rămîneau de aşezat răsuflătorile podului, şi acoperişul. Nu era lucru tocmai uşor.

Marcel îşi instalase bucătăria într'o cotruţă a grotei. Dar era strimt acolo, şi întunerec. Se gîndia s'o mute, chiar în căsuţă. Ii trebuea un hogeac. Ii mai trebuea lut pentru lipit. A săpat o groapă într'un loc mai deoparte, aproape de lac. După ce-a scos de-acolo cîteva lopeţi de lut, a dat de-un pămînt foarte bun pentru făcut cărămidă. Stratul de argilă se întindea pînă departe. I se deschidea un orizont larg în minte. Problema hornului îşi găsise deslegarea. Ce-l mai împiedeca de-aici înainte, să-şi construiască nu numai cărămizi, dar găvane, oale, castroane, străchini, talgere, farfurii, borcane, ulcele, şi atîtea alte lucruri de mare trebuinţă.

Şi, încă ceva îi fulgeră prin minte: oare nu era mai bine să dărîme casa şi s'o facă de cărămidă! După ce-a chibzuit mai mult, s'a răsgîndit. Ar fi fost curată nebunie dacă ar fi dărîmat o construcţie atît de sdravănă că fusese în stare a se împotrivi cumplitului uragan. Şi nici vreme nu mai era: se apropia toamna. S'a mărginit dar să facă două hornuri, un cuptor şi o sobă de gătit mîncare.

A lăsat totul, pentru a-şi face tipare de cărămizi, şi nici nu era lucru greu. In cîteva ceasuri, au fost gata vre-o douăzeci şi cinci.

Ii lipsia mangalul, ca să le ardă. Le-a uscat

la soare. S'a gîndit să le întrebuinţeze nearse, lipindu-le între ele cu lut călcat bine.

Işi amintea că Moren îi pomenise de procedeul acesta întrebuinţat de Egipţeni chiar la monumente, dintre cari unele mai durează şi astăzi, de oarece lutul şi cărămizile se încleiază, se întăresc, şi prin uscăciune ajung inalterabile. A despărţit şi interiorul casei printr'un perete de cărămizi, aşa că avea o bucătărie şi un atelier.

In amîndouă încăperile, a zidit hornurile şi a făcut cîte-un şemineu. Cînd li-a dat foc, nu mai putea de bucurie, fiindcă proporţionase bine fumarele, şi tot fumul se ducea sus pe horn, cum era mai bine. Timp de-o săptămînă a dat foc la sobe, ca să se usuce bine cărămizile şi tencuiala.

Pe căpriorii acoperişului, Marcel a bătut scînduri. Peste scînduri a bătut bine pămînt, în care a semănat iarba şi a plantat muschiu. Streşinele erau mari şi scurgerea venia mai mult în partea stîngă.

Toate lucrările acestea erau gata la zece Septembrie. Mai rămîneau de pus uşi şi fereşti. Pe toate le lucrase Marcel în atelier, unde îşi adusese masa grea de stejar, cum şi sculele.

Pe lîngă lucrările de construcţie şi de tîmplărie, Marcel îşi căuta de grădină, plivind în ea, şi prăşind-o în toată dimineaţa.

Avea şi grija caprelor, să le mulgă, iar lutrişorilor li făcea o adevărată educaţie. Ajunseseră aşa de blînzi, că se luau după Marcel în tot locul, ca nişte căţei. Işi aveau culcuşul într'un paner şi după voea lor, intrau şi ieşiau. Ii chema

Janeta şi Marieta. Cînd le striga, alergau, ţipînd de bucurie. Stăpînul le deprinsese să se cufunde în apă, şi să prindă peşte. Nu înfigeau un dinte în peşte, şi-l scoteau de unde era lacul mai adînc. Cu mai multă plăcere, mîncau carnea pe care li-o dădea stăpînul lor.

Marcel ridicase un zid de-un metru şi împrejurul iazului cu peşte. Nu uitase a strînge fructele de toamnă: mere, pere, nuci, alune, pe cari le-a pus în coşuri de lozie împletite de el. Seara, citia în cartea lui Montaigne, şi cînd îl prindea somnul, sufla în lampă şi adormia.

In serile de veghe, îşi lucrase el tîmplăria uşilor şi ferestrelor. Cum nu avea geamuri, făcuse ferestrele din obloane, cari se închideau şi se deschideau.

Un lucru îl plictisia pe Marcel: nu mai avea cue. Cînd se mutase din casa ciobanului, uitase să iea lădiţa cu tot felul de cue şi fierării. Rămăsese în şopron. Acum, cine ştie, pe unde o mai fi fost învălmăşită.

Intr'o dimineaţă, a pus în roabă sapa şi hîrleţul, şi a plecat să caute lada cuelor în cenuşa rămasă pe urma incendiului. Ajuns acolo, a săpat încet, cu răbdare, dînd la o parte cenuşa. A găsit întăi o furcă, apoi un cherpedin, un tîrnăcop, ciocane şi în sfîrşit, aproape tot ce lăsase. Işi pierduseră cozi, mînere, se cam ruginiseră, dar odată frecate cu nisip, luciau de păreau neumblate.

In curînd, a găsit Marcel şi cuele, cum şi alte lucruri: zăvoare, balamale, retezuri. A dat de-o căldare barosană, pe care altădată n'o luase în seamă, dar acum îi părea foarte bună. A în-

cărcat-o pe roabă, unde-a mai pus oala de fier, cleştele şi faraşul de cenuşă. Şi-a dus acasă roaba, a descărcat-o, şi a mai venit odată ca să răscolească în cenuşă. Şopronul nu fusese cu totul mistuit de foc. Numai acoperişul fusese luat de vînt şi dus departe. Fînul iarăşi fusese împrăştiat cît colo. In şopron, bîntuise mai mult vîntul decît focul. Mare i-a fost bucuria lui Marcel, cînd a găsit o piuă de piatră roză, cu chilugul ei, şi în cea mai bună stare. Numaidecît, a încărcat-o pe roabă. S'a gîndit să se întoarcă, se făcuse tîrziu, erau ceasurile cinci trecute. A trecut cu roaba pe la marginea pădurii, pe locul unde se găsia aruncat de vînt acoperişul şopronului.

— Am să mă întorc, să ieau scîndurile, zise băeatul. Deocamdată, a stat şi a desbătut cuele din scînduri. Pînă să se întoarcă, a încărcat tot, scînduri, leţuri şi ce-a mai găsit.

CAPITOLUL XVI

Caută şi vei găsi.

După multe osteneli, ale minţii şi ale braţelor, Marcel îşi înjghebase o locuinţă spaţioasă, luminoasă, caldă, temeinică, găsindu-se în ea, la adăpost de orice intemperii, dar mai ales, apărat împotriva grozavului frig al iernii.

Lucrările de afară erau aproape sfîrşite. Pentru curtea paserilor ar mai fi făcut el un coteţ, în care să încapă găini, iepuri, porumbei, găinuşi de pădure, fasani şi tot ce-ar mai fi îmblînzit. Se mai cerea un staul pentru capre. Ceilalţi, urşi, cîni, lutre, erau lăsaţi să intre şi să iasă în bună voe.

Prin curtea de paseri, trecea un rîuşor. La intrarea şi la ieşirea acestui rîuşor, Marcel îngrădise trestie aşa fel, încît să nu scape nici o lighioae din curte. Pentru dînsul, a făcut o punte peste rîu.

Pe dinafara gardului, la cincizeci-şaizeci centimetri distanţă, a plantat castani dintre cei mari, cari s'au prins şi au dat umbră din întîiul an.

In fața casei, pămîntul se lăsa în pantă dulce, și nu era nevoe de trepte. Curtea de paseri, cotețul erau gata. Mai trebuiau paserile. Găsise porumbei cari își aveau cuiburile prin stînci. Adusese mulți în coteț. A mai capturat pui de iepuri pentru cari avea instalația pregătită, o cotenicioară cu culcuș cald de pae.

Pentruca să prindă găinuși și potîrnichi, Marcel știa că trebue să aștepte luna Februarie. Mai degrabă, îi erau la îndemînă fasanii. E cunoscută prostia lor, și ușurința cu care se lasă prinși.

Intr'o dimineață de Octombrie, Marcel însoțit de Mititica, de Briffo și Ravoda, a plecat să facă o plimbare spre pădurea de la marginea domeniului său. Cum era cam răcoare, mergea repede, să se încălziască. Trecuse de lac. Mergînd așa, i s'a părut că aude un fîșiit de aripi. Și-a îndreptat ochii pe sus. Și, ce să vadă? Un stol de gîște sălbatece trecea în sbor iute, la vre-o douăzeci de metri deasupra pămîntului. Cîteva sute dintre ele, s'au lăsat pe apa lacului. In cîteva clipa, Marcel a ochit vre-o opt. Cînii s'au repezit în apă și le-au adus la picioarele stăpînului.

Mai toate erau vii și numai ușor rănite. Se puteau vindeca.

Marcel s'a repezit îndată pînă acasă, de și-a adus roaba. A pansat gîștile, le-a pus în roabă și le-a dus în coteneață din curtea paserilor. A avut grija să tae vînturile aripilor. O singură gîscă mai greu rănită, a fost tăiată, iar celelalte s'au îndreptat cu toatele și s'au îmblînzit.

Peste cîteva săptămîni, s'a întîmplat la fel cu un stol de rațe sălbatece.

Dar, timpul se înăsprise, se lăsase ger țeapăn. Slavă Domnului, că lemne se găsiau din belșug. Focul nu se mai stingea în cele două șemineuri, în casă era cald, iar pe-afară, Marcel n'avea nici o nevoe să iasă.

Pierrot și Gigona se înghemuiseră într'un colț din grotă și nu se mai mișcau.

Marcel, cum avea piuliță, nu i-a fost greu să piseze miezi de nucă, și să stoarcă din ei oloiul, bun și pentru lampă și pentru făcut mîncare.

Dar, băeatul își pusese în gînd să facă și pîne. Meșteșugul îl știa, îl învățase la ferma „Ciocîrlia". Cuptor avea. Grîul era ușor de pisat și de cernut. Dar, de unde plămădeț! Foarte simplu. A fiert într'o căldare apa cu grîu, tărîțe și hameiu. Dupăce decocția aceasta s'a răcorit, în curînd a prins a dospi. Ingroșată cu tărîțe, s'au putut face din ea turte mici, cari au fost uscate la căldură moale. Plămădețul acesta poate dura un an întreg. Cînd îți trebue, îl moi cu apă căldicică, îl strecori, amesteci zeama cu faină, și îndată răsare așazisul aluațel, pe care-l amesteci cu apă și făină, îl frămînți și ai aluatul pînei.

Marcel mai avea nevoe de niște haine mai groase. Păstrase blănițele de la toți iepurii pe cari îi tăiase. Indată ce jupuia un iepure, întindea blănița pe-o scîndură presărînd-o și frecînd-o bine cu sare și cenușă. Lăsa cîteva zile să intre sarea în piele, pe care o spăla apoi, o storcea, și o punea să se usuce. Cînd era gata,

o păturea şi o punea bine la păstrare.

Tot aşa făcuse Marcel cu blănițele lutrei şi iezilor tăiaţi.

Venise timpul să se folosească de acele blăni. Avea el două perechi de pantaloni mai groşi, în afară de cei de aţă. I-a ales pe cei mai purtaţi, şi i-a căptuşit cu plană pe dedesubt. La fel cu jiletca, surtucul şi mantaua. In picioare, încălţa două perechi de ciorapi de lînă, iar pe deasupra, trăgea cismele de piele de cal. Din blana de lutră, şi-a confecţionat căciulă, pe care şi-o îndesa în cap, de nu i se mai vedeau decît ochii.

Nu se poate spune că acesta era cel mai elegant costum, totuş ţinea de cald şi Marcel cotoşmănat astfel, umbla pe-afară pe gerurile cele mai cumplite, fără să-i pese. In mîini avea mănuşi căptuşite cu blană de iepure şi pe deasupra şi pe dedesubt.

Imbrăcat din cap şi pînă în picioare, semăna leit cu Pierro şi cu madam Gigona. El singur făcea haz, şi rîdea cu lacrimi.

Iarna dura înainte, cu vînturi reci şi geruri de douăsprezece grade sub zero. Pe aşa vreme, băeatul era silit să stea numai în casă. Ieşia numai cît dădea mîncare la păsări şi la animale.

Ca să-i treacă de urît, îşi făcea de lucru. Din trei în trei zile, cocea pîne, cîte-un cuptor de cîte zece bucăţi de-un kilogram. Se ospăta el şi cu toate vietăţile din jurul lui.

De cu vară, îşi făcuse conserve cu sos de roşii, sbîrciogi; pusese varză la murat, păstrase cartofi, ţelini, pătrunjei, morcovi; uscase pere, cireşi, iar în iaz, avea toate soiurile de peşti.

Din cînd în cînd, frigea cîteun ied; de la vînătoare, venia încărcat, şi frigea cîte-o frigare plină de păsăruici grase şi gustoase.

Da, încă, brînzeturile pe cari şi le pregătia singur.

Ii lipsia nuumai carnea de vacă, de viţel şi de porc.

Era pe la sfîrşitul lui Februarie. Ziua se mai mărise. Timpul tot friguros, dar frumos. Marcel se înfruptase la vînat, şi niciodată nu venia cu mîna goală acasă. Urmăria întoarcerea păsărelelor de la văratec. Pădurea pustie şi ursuză în timpul iernei, prindea viaţă şi se umplea de cîntece voioase.

Intr'una din zilele sfîrşitului de Februarie, el şi-a îmbrăcat costumul de urs, şi-a luat puşca de spinare, şi a pornit-o prin munţi, după fasani şi găinuşi. Zăpada era groasă pe jos, iar lacul îngheţat bocnă. Marcel a trecut lacul pe ghiaţă şi a intrat în pădurea de stejari seculari, dela capătul domeniului său.

Cînd băgă de seamă, vede în zăpadă urmele unui patruped.

— He!, zise el, sînt urme de labe cu degetele depărtate; altă nimic, decît că o mistreaţă a trecut pe-aici. Numai ea calcă aşa de apăsat. Trebue să fi avînd purcei mici de lapte. Mă duc pînă ce-oiu da de smîrcul ei.

A pus două cartuşe în armă. Cînii simţiseră urmă de mistreţ şi s'au pus la pîndă. Mergeau încet, cu grijă, urmau ordinile stăpînului, care se ferea de-a speria sălbătăciunea, dar n'o slăbia deloc cu urmărirea.

De la o vreme, trebuea să obosească mistreaţa,

şi să se retragă la smîrcul unde se vor fi găsit puii. Pădurea se îndesea, se încurca şi era tot mai greu de mers prin ea. Marcel se cam plictisise şi era cît p'acì să iea calea întoarsă, cînd aude foarte aproape, un grohăit amenințător. I-a cam sărit inima băeatului, dar şi-a făcut curaj. Şi, ce să vadă? La vre-o treizeci de paşi deacolo, se deschidea o poeană cuprinsă întreagă de-o baltă smîrcoasă, în care cîțiva godaci sălbateci se bălăceau fericiți. Pe marginea lacului, o scroafă mistreață, monstruoasă, rezemată de-un trunchiu de copac, ațintea asupra lui Marcel nişte ochi fulgerători de furioşi.

Lupta se arăta a fi hotărîtoare între băeat şi sălbătăciune.

El stătea cu puşca întinsă, şi cînii împrejurul lui.

Scroafa a grohăit cu o mînie de fiară. Era fără îndoială un semnal pentru godacii ei, cari la fugă au ieşit din smîrc şi s'au îndreptat spre mama lor, apoi s'au făcut nevăzuți într'o scorbură mare, în trunchiul unui copac uscat.

Indată ce şi-a văzut purceii la adăpost, scroafa, dintr'o săritură, s'a repezit spre Marcel.

— Pe ea, voinici! zise Marcel.

Cînii lătrînd şi schelălăind s'au repezit asupra scroafei. Lupta s'a încăerat, şi vre-o două minute nu se mai cunoştea, ce era acolo. Ingrămădită de cîni, mistreața nu se mai vedea. Trupurile se amestecaseră, se rostogoliau într'un fel de fantastică mişcare de rotație vertiginoasă.

Deodată, cînii tăcură. Mistreața s'a ivit, cu Mititica în dreapta, Ravoda în stînga, Briffo pe spinare. Cînii o țineau încleştată în colții lor, şi

fiara biruită şi furioasă, sufla şi grohăia cu desnădejde. Ochii mici, sălbateci ţinteau asupra omului care i se împotrivia.

Marcel trase un foc. Fulgerată, mistreaţa s'a răstogolit, fără a scoate măcar un geamăt. Haliciurile pătrunseseră prin ochiul drept, şi i se opriseră în creeri. Vînătorul înaintă, poruncind cînilor să slăbiască prada. Apoi, a poruncit Mititicăi să intre în vizuine şi să stîrnească godacii. Pe care cum ieşia, Marcel îl prindea, şi-l lega cobză.

Erau nouă la număr.

Scroafa era de-o mărime cu adevărat monstruoasă. Plină de carne, şi slănina ei era groasă de-o palmă. Arăta să tragă la cîntar optzeci, pînă la nouăzeci de kilograme.

Marcel a făcut două drumuri: întăi, a cărat purceii, pe urmă a dus mistreaţa.

Godacii pufuiau şi grohăiau, dar au fost vîrîţi într'un coteţ, pregătit de mult pentru ei.

Grijitul scroafei a luat vînătorului o bună parte din noapte. Dar, încaltea, a avut şi folos pe urma ostenelii.

CAPITOLUL XVII

Intâi, necesarul; apoi, confortabilul,

Noroc că Marcel îşi făcuse o ladă, pe care o potrivise pentru făină. Acum, îi prindea bine la tăeatul scroafei. A smuls părul mai ales coama, fiindcă e ştiută buna calitate a părului de porc pentru bidinele şi perii. A găsit la osînză să umple un hîrdău. S'a apucat apoi să taie jamboanele, costiţele, muschii, cu un meşteşug, de parcă ar fi fost cîrnăţar.

Coteţul nu era destul de încăpător pentru cei nouă godaci. Rîul care trecea prin curte, la o cotitură, îşi oprea o parte din ape într'un lăcuşor ca de doisprezece metri suprafaţă, apoi îşi urma cursul. Cum lacul era departe de casă, ca de vre-o sută de metri, Marcel s'a gîndit să-l cuprindă într'o îngrăditură, cu o porţiune de pămînt, şi să construiască înăuntrul îngrăditurii un coteţ mare, din bucăţi de stîncă.

In vre-o opt zile, gard, coteţ, curte pavată, toate au fost gata. In coteţ era culcuş bun de pae.

Marcel a luat godacii unul cîte unul şi i-a instalat în noul domiciliu. Dar, ce-au făcut ei mai întăi şi 'ntăi, cînd s'au văzut slobozi în ţarcul lor? Unde-au ţîşnit cu toţii în apă, şi au prins a se bălăci, fericiţi că au dat de libertate. In vre-o două zile, se obişnuiseră, că parcă erau deacolo. Cînd venia Marcel să toarne urluiala în teică, ei se repeziau şi jucau în jurul lui, ca cei mai domestici purceluşi.

Marcel tînjia de dorul zahărului. El fusese obişnuit să mănînce bine, şi îi plăcuseră prăjiturile.

S'a gîndit să facă un şopron cam de doi metri înălţime, lărguţ, şi închis bine. Acoperişul avea să fie de pae. Faţa ar fi venit spre miazăzi. Zis, şi făcut. Sub şopron, a ridicat şase pedestale de ciment, la douăzeci de centimetri de la pămînt, forma rotundă. Din primele zile ale traiului de pe cornişă, văzuse roiuri de albine. In vreme de iarnă, împletise din lozie şase stupi de-o perfecţie rară, şi acum, se gîndia să-i folosească. Avea nădejde în Pierro şi în Madam Gigona, că odată treziţi din somnul iernii, aveau să-i ajute să găsească roiuri de albine şi faguri.

Pe lîngă miere, lui Marcel îi mai trebuea şi ceara.

Instalaţia era gata, şi aştepta numai momentul, cînd să-i sosească preţioasele hymenoptere.

Mintea lui Marcel nu mai avea astîmpăr. A născocit nişte colivii pentru închis păseri mari: fasani, găinuşi, mierle, prepeliţe, potîrnichi, pe cari nu putea să le lase slobode în curtea de paseri.

Coliviile trebueau să fie mari, înalte de trei

metri şi jumătate, largi, şi de formă patrată. A făcut temeliile de piatră cimentată, săltate de-o jumătate de metru de la pămînt. Colţurile fiecărei colivii erau din furci de stejar, cioplite şi potrivite. La doi metri înălţime, nişte celule, fiecare de cîte şaizeci de centimetri şi despărţite între ele, trebueau să servească de cuibare, pentru ouat şi clocit. Dedesubt, prepeleaguri pentru dormitul paserilor. Un braţ de la rîu, era abătut prin faţa coliviilor ca să răcorească ţărna în care aveau să crească plante de apă; în apă se scăldau păserile. Pereţii coliviilor erau de nuele împletite. Acoperişul ţuguiat era acoperit cu pae. Copaci uscaţi lăsaţi înăuntru cu ramuri cu tot, slujiau paserilor să se legene, obloane închideau ferestruicile cînd era frig iarna.

Toată luna Martie a muncit Maarcel la aceste colivii, dar şi cînd au fost gata, se uita el singur cu drag la frumuseţea lor.

Cu tot felul de curse, capcane şi undiţe, în vre-o douăsprezece zile de pîndă, a capturat cîte douăzeci de capete din fiecare fel de paseri.

S'au îmblînzit toate foarte repede, odată ce găsiau o captivitate aşa de plăcută.

Era neadormit de harnic băeatul. Zile întregi, ara, săpa, tăea copacii, semăna lanurile dorind a le vedea înverzind în jurul casei lui. In zori, el era sculat şi gata să se apuce de muncă.

Işi meşteşugise o grapă şi un tăvăluc de sfărmat bulgării de ţărnă. Işi pusese în gînd să înhame la ele pe cei doi urşi binevoitori şi aşa de robuşti.

In anumite ceasuri, Marcel culesese şi strînsese buruenile de leac; genţiană, sburătoare, sovîrv, sunătoare, iarba boerului, iarba lui tatin; mutătoare, limba boului, curpăn alb, cristieneasca şi avrămasca, iarba mare, pojarniţa, luminărica, strigoaica, culcuşul vacei, brebenel, degeţel, căpuşa, măsălariţa.

Uscase flori: de teiu, de soc, trandafir, toporaş, romăniţă aşa de bune de făcut ceaiuri.

In primăvară, a avut grijă să samene prin faţa stupilor numai florile din care albinele scot renumita miere de Narbonne.

Urşii, în primăvară, au găsit roiuri. Marcel le-a afumat, l-a prins şi le-a instalat în stupi. Foarte curînd, a avut miere şi ceară.

In orele lui de odihnă şi visare, demulteori prinzonierul privise stîncile drepte, înalte, colţurate cari legau *Cornişa* de munte, şi la baza cărora se afla grota. Bănuia că deasupra lor trebuea să se găsească un platou. Ar fi vrut să ajungă acolo. A încercat prin partea de lîngă lac. Cu mare chin, şi foarte încet urcînd, a isbutit în cele din urmă să pună piciorul sus, pe locul brazilor, cari se zăriau de jos. O magnifică panoramă i se deschidea vederilor. In zare, albiau casele satelor. Mai pe-aproape, nişte pete mişcătoare, nu erau alta decît turme de oi. Urcau ciobanii la munte odată cu primăvara. Marcel nu-şi mai sătura ochii privind. S'a gîndit să taie cîţiva brazi, şi pe locul lor să înjghebeze o colibă, unde să se adăpostească în caz de ploae. Locul dimprejurul colibei era de vre-o treizeci de metri pătraţi. In colibă, a făcut laviţi şi scăunaşe, destul

de necioplite, însă folositoare. Cu ajutorul unor funii puse pe scripete, a spînzurat în creştetul colibei un steag făcut dintr'un sac rupt.

Spera ca acel steag să fie semnul care să dea de veste prietenilor că el se găsia în viaţă. Vreme de două săptămîni, a tot săpat băeatul în stînci, făcînd un drum şerpuit, pe care îi venia uşor să urce la aşa zisa lui „belvedere". Decîteori găsia timp, urca acolo, urmat de cîni şi urşi. Privia în depărtări, şi de cele mai multe ori simţia că-l birue melancolia.

Intr'o bună zi, i-a venit gustul să urce mîncarea acolo, sus, şi să iea masa în „belvedere".

După ce-a mîncat, a deschis volumul „Essais" de Montaigne, şi a citit în paginile aşa de întăritoare pentru cugetare. De-odată, i se păru că aude un sgomot cunoscut, şi se aplecă cu tot trupul ca să asculte mai bine. In adevăr, se desluşia clar un „ha-a-u-u". Un tremur nervos a cuprins pe băeat. Tot felul de gînduri şi amintiri l'au năvălit. Ar fi dorit să-i vadă pe acei cari strigau, şi să fie văzut de ei. S'a aplecat şi el peste prăpastie şi a strigat „ha-a-u-u". Grabnic i-a venit răspunsul din mai multe părţi odată.

Au urmat apoi cîteva clipe de tăcere, şi fără veste a prins a se auzi o cîntare de voci bine timbrate, un adevărat cor ciobănesc, ale cărui cuvinte ajungeau clare la urechile solitarului.

Nevăzuţii cîntăreţi se găsiau de bunăseamă, în vale, sub Marcel, şi de-acolo, glasurile clare, vibrătoare urcau pînă la dînsul.

Nu se poate spune, ce sguduire nervoasă a simţit Marcel la auzul acestei arii populare.

Încetul cu încetul, glasurile s'au stins, pînă nu s'au ma iauzit deloc. Dar lui îi era dor să mai audă cîntarea, şi încă odată s'a aplecat asupra haosului, strigînd: „ha-a-u-u!"..

Răspunsul i-a venit după cîteva clipa, dar depărtat şi slab.

Doborît de gînduri şi simţiri, tînarul Marcel s'a lăsat să cadă pe iarbă de sub brazi.

Suferinţa singurătăţii, acum o simţia el.

Un gînd îl muncia: „oare numai aşa o întîmplare adusese pe-acei oameni atît de aproape de dînsul, pentru ca el să-i audă şi să răspundă?.. Şi n'or fi fost mai degrabă scumpii lui prieteni cari văzînd semnalul, au venit să se încredinţeze că el se afla în viaţă, şi să-i spună să aibă nădejde în cei lăsaţi acasă, cari nu-l uită o clipă, şi neîncetat încearcă toate chipurile pentru a-i veni în ajutor!"..

— De ce, ei, adăogaseră acel „ha-a-u-u", care nu ţinea de cîntec?"..

Acel „ha-a-u-u" repetat, trebuea să aibă un înţeles. .

Credinţa aceasta îi intrase în inimă băeatului, de-atunci înainte, el mereu s'a aşteptat să vadă pe cineva apărînd, ori trimeţindu-i semnale.

Cu timpul, a mai uitat, fiindcă îşi găsia de lucru la fiecare clipă, cea mai mică îndeletnicire cerîndu-i încordarea spiritului. E ştiută, că numai cu munca omul se mai iea.

O lună, după aceea, şi-a adus el aminte, că se împlinea aniversarea venirii lui pe cornişă. Un an întreg s'a scurs, zi cu zi, de la catastrofa care-l aruncase pustiului, prăpădit, desnădăjduit, şi lipsit de toate. Cînd a socotit apoi, cîte

minuni realizase el numai prin muncă şi curaj, şi-a înălţat sufletul cu recunoştinţă spre cel de Sus, care-l sprijinise în năzuinţi şi în speranţe.

S'a simţit şi mai vrednic, şi mai plin de putere, hotărît să lupte împotriva tuturor mîniilor, cari poate îl aşteptau să-l încerce şi să-l doboare.

Din clipa aceea, nu s'a mai simţit copil.

Nenorocirea îl învăţase cu răbdarea şi resemnarea. Avea acum experienţă şi tărie de suflet: *era un om.*

CAPITOLUL XVIII

Legenda nu-i poveste.

— Pot fiindcă vreu — şi-a zis Marcel, şi odată ce a ştiut să vrea, a săvîrşit minuni.

La fel cu uriaşii din poveşti, a dus la îndeplinire lucruri pentru înfăptuirea cărora, s'ar fi cerut zeci de oameni.

Nu departe de casa lui, erau două căderi de apă, două rîuleţe, cari se aruncau din stînci. Indată, Marcel s'a gîndit la două mori de apă: una, pentru tăiatul scîndurilor; cealaltă, pentru măcinat făina. El era bun mecanic, şi apoi citise cu o încordată luare aminte cărţile de agricultură pe cari şi le luase din Grenoble.

Şi-a studiat planul, şi-a făcut schiţele: nici un minut nu s'a îndoit de buna reuşită. In trei luni, moara de tăiat scînduri a fost gata: şi ce mai fierăstrău bun avea! cel pe care i-l pusese Moren în sac.

Ei, dar, cum să faci moară de apă, cînd nu ai piatră de moară!.. Şi cînd nu-i, nu-i. S'a isprăvit.

De-ocamdată, băeatul a și părăsit gîndul de făcut moară.

La căsuța ciobanului, rămăsese bună grădina de pomi și zarzavat. Marcel îngrijise de ea, o îngrădise, o muncise. Cenușa rămasă pe urma incendiului, o amestecase el cu țărna, că știut lucru este, ce îngrășămînt bun dă cenușa.

Marcel încărca cea din urmă roabă de cenușă, din casa arsă. Cînd, ce i se pare? fierul lopeții, pe cînd rădea cenușa, a dat un sunet, altul decît al țărnii. A mai încercat odată. Lopata s'a lovit de un lucru tare, un metal. S'a aplecat băeatul a scormonit, și, ce să vadă? un enorm belciug de fier.

A căzut pe gînduri. Cenușa era în casă. In ce loc, anume al casei, a trebuit să se găsească belciugul înainte de foc? In casă, pe jos, fusese o pomesteală de lut bătut bine. Dacă n'ar fi fost îngropat, și sar fi găsit prin casă, nu s'ar fi putut să nu dea Marcel de dînsul.

De bună seamă că a fost îngropat sub pat.

Belciugul acela era un anume semn pe locul unde se găsise. El arăta acolo, ori intrarea unei pivniți, ori a unei subterane, fie chiar un mormînt.

Marcel cunoștea bine firea țăranilor din Provence. Ii știa strîngători, neîncrezători, și foarte avari, și acestea erau cele mai mici păcate ale lor.

S'a aplecat el, și a prins a săpa împrejurul belciugului. N'a ajuns decît la vre-o cîțiva centimetri, cînd a și dat de scînduri. După un ceas de săpătură, a găsit o ușă patrată, cu laturea de un metru și douăzeci și cinci. Ușa, din scîn-

dură de stejar, era legată cu fier şi lipită cu ciment. Drept la mijloc, se găsia belciugul.

— asta nu e lucru ciobănesc, zise el. Prea are mult meşteşug. Mare mister! In nişte pustietăţi ca acestea, să găseşti asemenea ascunzătoare! Căci, nu mai încape vorbă, o ascunzătoare este. Cine o fi făcut-o? Ce-or fi închis în ea?..

A luat un drug de fier, l'a trecut cu un capăt prin belşug, şi a apăsat în jos, pe cellalt capăt. Uşa nici nu s'a clintit.

S'a opintit încă odată, şi atunci ea s'a urnit puţin.

— Am s'o deschid, zise el, dar n'am luat-o bine acum. Să-mi aduc întâi ce-mi trebue.

S'a dus să caute nişte pietre. Le-a pus ca să le aibă la îndemînă. N'a mai trecut drugul prin belciug şi l'a înfipt cu un capăt sub marginea uuşii. A apăsat pe cellalt capăt. Uşa s'a săltat ca de-un deget. In crăpătură a vîrît o piatră. Iar a mai apăsat de capătul drugului: a mai împins o piatră, cu piciorul. Pe măsură ce uşa se sălta, el împingea petre sub ea, ca să n'o lase să cadă. După un ceas de trudă, deabia o săltase de-o jumătate de metru. Marcel atunci, a trecut o funie prin belciug. A pregătit o movilă de pietre, cu panta în unghiu de patruzeci şi cinci de grade. A trecut capetele odgonului peste creanga unui brad care nu se găsea în partea cealaltă a uşei. A tras din răsputeri de capetele odgonului. Uşa s'a ridicat drept, apoi s'a lăsat peste grămada de pietre, pregătită anume ca s'o primiască, şi să înlesnească reînchiderea, dacă ar fi fost nevoe.

Cu cîtă grabă nu s'a repezit Marcel, să vadă, ce era înăuntru.

Intăi, a văzut trepte de scară. Dar numai atît. Era un întunerec mai negru ca al nopţii. Asta nu-l neliniştea pe dînsul. Nu-i era greu să-şi aducă lumină. Intr'un sfert de ceas, şi-a confecţionat douăsprezece torţe de brad. Le-a făcut maldăr, şi le-a pus despinare. Şi-a oprit una în mînă, a aprins-o şi cu cea mai neclintită îndîrjire, a pus piciorul să coboare treptele, urmat fiind de toţi cînii lui. Cînd a ajuns pe pămînt, a cercetat cu luare aminte, să vadă unde se găsia. Era o sală rotundă, boltită, naltă de peste trei metri.

Intr'un colţ, stăteau îngrămădiţi vre-o sută de saci de ciment. Lîngă ei, coveţi, mistrii, instrumente de săpat în stîncă, şi o tocilă bună, montată gata, o cogeamite roată de piatră. Pentru solitarul de acolo, nici nu se putea o pleaşcă mai bună. Se trudise, dar încaltea, avusese pentru ce. Sala cu scară cu tot, era numai din piatră cimentată. Se părea că nu mai avea nici o altă ieşire.

— Asta nu se poate, îşi zise tînărul. E la mijloc o şiretenie, pe care trebue s'o descopăr eu. N'a fost făcută sala aceasta numai pentru a se păstra în ea ciment şi cîteva scule.

De altfel, vreme am destulă, să cercetez.

A căutat. Zidul neted pretutindeni, nu arăta nici cea mai imperceptibilă soluţie de continuitate.

Cînii îl urmau pas cu pas, mergînd cînd mergea el, oprindu-se, cînd el sta din mers. A făcut de mai multe ori ocolul sălii.

A luat un ciocan, şi a sondat grosimea zidului.

Ce să vezi? Tot Mititica, cea mai isteaţă. S'a oprit la peretele care venia în dreptul scării. A pus botul în pămînt, şi a început să sufle, dînd din coadă cu desnădejde.

— Este ceva, îngînă Marcel. Mititica a mirosit uşa.

Aşa-i că acolo e, Mititico?

Mititica a dat şi mai tare din coadă, aţintind asupra stăpînului ei o privire scăpărătoare de inteligenţă.

Lătra fericită.

— Bun, zise stăpînul. Fiindcă spui tu, domnişoară, am să găsesc, de-ar fi să dărîm zidurile. Mercì, eşti o fetiţă de zahăr!...

A cercetat apoi păretele bucăţică cu bucăţică. A tresărut deodată, şi s'a oprit. Zărise pe una din pietre un *I* gotic, microscopic. Punctul de pe *i* era floarea de la un piron.

Marcel a apăsat uşor pe punct. Spre marea lui uluială, o bucată de perete s'a învîrtit în loc, fără cel mai mic sgomot, demascînd intrarea într'o subterană.

— Lucrul se complică, zise el. Dar, o să merg pînă la capăt.

A intrat într'o galerie, largă de vre-o doi metri, şi de vre-o trei de înaltă, toată, săpată în corpul stîncii. Făcea cîteva cotituri. Pe jos, era un nisip galben fin. Prin crăpături invizibile, o fi pătruns aerul, fiindcă se putea respira în voe. După ce a mers prin coridor ca un sfert de ceas, urmărind toate cotiturile, Marcel a dat de peretele unei roci calcaroase.

— Aceiaş glumă, zise el; dar, nu mă las păcălit.

A început din nou cercetările, şi în scurt, a descoperit un *A* gotic, şi iarăşi, floarea cuiului drept punct. A apăsat pe punct, şi în aceiaşi tăcere, s'a învîrtit bucata de perete, dînd la iveală o scară. S'a coborît pe scară în jos, şi la a treizecea treaptă, a dat de-o uşă secretă însemnată cu un *D* gotic.

A pătruns într'o vastă cavernă naturală, despărţită în mai multe compartimente. Unul era tixit de gemea numai de odoare bisericeşti: cruci, cădelniţe, sfeşnice, candelabre: debunăseamă, era tezaurul unei biserici, sau a unei mănăstiri. O ladă era plină ochiu cu bani de aur şi argint, din toate ţările. In alte compartimente, erau mobile de preţ, covoare scumpe, tablourile maeştrilor din toate secoalele, veneţieni, romani, francezi, olandezi, flamanzi, spanioli. In sfîrşit, se găsiau acolo bogăţii nestimate, vitraliuri de artă, şi lăzi întregi pline cu geamuri.

De unde proveniau aceste odoare? Cine le adusese acolo?

Tot trudindu-şi creerii, să găsească o explicaţie, Marcel îşi aminti o legendă povestită prin munţi, şi pe care ciobanii şi-o spuneau seara, lîngă foc.

Pînă atunci, el nu crezuse măcar o iotă.

Spunea legenda, că în timpul marei revoluţii, mai mulţi preoţi din Lyon şi Grenoble, uniţi cu călugării mănăstirii Grande-Chartreuse, socotindu-şi viaţa în primejdie, s'au refugiat în munţi.

Acolo, aproape un an de zile, au trăit în tihnă,

ocrotiți de ciobani cari îngrijiau de hrana lor, cumpărînd de la ferme tot ce trebuea.

Intr'o bunăzi însă, o bandă de tîlhari s'a ivit, folosind starea nefericită a țării sfîșiată de luptele civile.

Tîlharii au descoperit pe bieții popi, i-au înconjurat noaptea, și i-au măcelărit pînă la unul.

Marcel s'a gîndit că legenda se potrivia aidoma cu ce descoperise el. Dar, se întreba:

— De ce, hoții, n'au luat cu dînșii odoarele? Și, unde sînt osemintele popilor măcelăriți?...

Insă, în vreme ce-și făcea socoteala aceasta, Marcel descoperi încă o ușă secretă, care dădea într'o grotă naturală, adîncă, largă, înaltă.

Din grotă, ieșiai pe un mare platou de munte.

După ce și-a rotit ochii dejurîmprejur, pînă departe, în zare, și-a zis Marcel:

— Acum, totul mi se lămurește: *legenda spune adevărul!...*

Osemintele preoților și călugărilor, albite de ani, zăceau neîngropate, zăceau în grămezi în cari mai dăinuiau petece de stofă neagră, îngălbenite de vreme.

Rămăseseră ciolanele pe locurile, unde se săvîrșise omorul.

Marcel îndată și-a închipuit în mintea lui lugubra întîmplare, așa cum a fost, și amintindu-și cuvînt cu cuvînt, legenda, și-a zis:

— N'ar fi fost firesc oare, ca preoții și călugării să fi încercat să fugă, să scape.

— Nu! Ca niște osteni vrednici ai lui Dumnezeu, ca să apere pe pieire odoarele sfintelor biserici — au îngenunchiat în fața cerului, și

au primit mai de grabă moartea, decît să spună, unde era comoara.

Istoria însăşi verifică legenda.

După convocarea statelor generale, clerul Franţei a înţeles cuvintele abatelui *Sieyés:*

„Luptăm, pentru a ridica deasupra ce-a fost la fund, şi pentru a da la fund ce-a fost deasupra“.

Această frază de cîteva cuvinte cuprindea un întreg program de viitor; nu mai era vorba de reforme, mai mult sau mai puţin serioase, ci de-o adevărată revoluţie, în urma căreia, cei învinşi, oricine ar fi fost ei, aveau să fie proscrişi, scoşi de sub scutul legilor — de către cei mai puternici.

Cardinalul de Lyon, unul dintre cei mai puternici seniori ai Franţei, la acea epocă, prevăzînd furtuna, a hotărît să iea măsuri. S'a înţeles cu mai mulţi episcopi şi cu partizanii săi. Intr'o reuniune secretă, au hotărît, ca fără întîrziere, să pună la adăpost de dezastru, odoarele cele mai preţioase ale bisericii, şi să aştepte evenimentele.

Generalul din Chartreuse, ajutat de călugării şi Fraţii mănăstirii cu acest nume, care a fost ridicată în cel maisinguratec loc, — şi-a luat el sarcina de-a construi pe un platou necunoscut de nimeni, al munţilor Alpi, o ascunzătoare, o adîncă tainiţă, unde să îngroape nestimatele odoare, atît de scumpe ţării şi pentru credinţă, şi pentru artă, şi pentru valoarea lor materială.

Aceasta a fost ascunzătoarea comorilor, descoperită de Marcel. S'a ţinut în jurul ei, cel mai nepătruns secret.

Patru ani în şir, s'a lucrat la această ascunzătoare. Veacuri dearîndul dăduseră comorile lor mănăstirilor şi bisericilor.

Era anul *1793*. Franţa republicană, călcată din toate părţile de duşmani streini, în acelaş timp, sfîşiată de răsboiul civil, mai nefast ca oricare, Franţa rănită, sdrobită, aproape să-şi dea sufletul, se apăra cu energia desperării şi cu entuziasmul libertăţii!

Dinte pentru dinte, lupta, făcîndu-şi o armă chiar din bîta de lemn, numai pentru a-şi apăra hotarele în afară, şi pentru a hotărî deapururi înăuntru, drepturile omului şi ale cetăţeanului.

Douăzeci şi cinci de preoţi şi-au luat sarcina, de-a executa în cea mai mare taină, transportul acestor bogăţii incalculabile.

Şi, numai şase, dintre preoţi, au cunoscut întregul secret; ceilalţi, au fost numai foarte puţin iniţiaţi.

Dupăce comorile au fost încredinţate inimii pămîntului, cei şase preoţi aleşi de arhiepiscop, declarară tovarăşilor că toţi ei, în numele credinţei, aveau datoria de-a veghea zi şi noapte asupra odoarelor încredinţate vigilenţei lor.

Nişte bandiţi au ştiut de refugiul lor, fiindcă pe acele vremuri turburi, bandiţii jefuiau şi omorau nepedepsiţi.

Ciobanii au sfătuit pe călugări să fugă în altă subterană pregătită de ei.

Sfinţii părinţi, de teamă ca bandiţii să nu pătrundă cu desperare în adîncurile ce tăinuiau comorile, s'au hotărît să stea pe loc, şi să primească în faţă moartea.

Sperau, că bandiţii neîntîmpinînd acolo, decît

nişte sărmani preoţi dezarmaţi, şi gata să moară, aveau să părăsească planul criminal de-a scotoci după comori.

In adevăr, banditii furioşi că n'au găsit nimic din bogăţiile cari îi ademeniseră, în ciuda lor bestială, au măcelărit pînă la unul, pe nefericiţii preoţi, şi au fugit apoi, cu mînile pătate de sîngele nevinovatelor victime.

In urma acestei groaznice întîmplări, tezaurul sacru a fost pierdut pentru lumea toată, fiindcă cei ce au cunoscut secretul, îl luaseră cu ei în viaţa de-apoi.

Mai tîrziu, cînd s'au mai potolit patimile, bătrînul Cardinal arhiepiscop de Lyon, murise.

Urmaşii lui, au pus să se facă cercetări în Alpi.

Nimeni n'a găsit nimic.

Părţi mari de munţi prăbuşite de cutremure şi uragane, îşi schimbaseră cu totul înfăţişarea.

Orice punct de orientare dispăruse.

Se renunţase pentru totdeauna la regăsirea acestui imens tezaur.

Ce hazard a trebuit, pentruca Marcel, fără să viseze, să descopere aceste bogăţii, atît de asiduu, şi totuş atît de zadarnic căutate.

Lui însă, la nimic nu-i folosiau aceste nemăsurate bogăţii. Işi amintia de cocoşul fabulei, care găsise o perlă, pe cînd lui, nu-i-ar fi trebuit decît un simplu grăunte de păpuşoiu.

Dar, chiar dacă ar fi venit o vreme, cînd el să fi putut folosi aceste comori, datoria de om îi impunea să fie cinstit, şi să nu se atingă de ceiace nu-i aparţinea.

Un singur lucru i-a prins bine, din tot ce

găsise: cimentul, gipsul, şi sculele, piatra de rîş-nit, şi lăzile cu geamuri, pe cari le-a luat cu dînsul.

Ţinuse mult să aibă ferestre la casă şi să facă şi o seră caldă.

Intăi de toate, s'a apucat de construit moara de taină.

Inainte de-a urca de unde venise, Marcel a săpat un mormînt pentru osemintele nefericiţilor călugări.

Deasupra mormîntului, a pus o cruce.

S'a întors, închizînd bine, în urma lui, toate uşile, pe unde trecuse.

Deasupra, pe locul unde se găsia uşa de stejar cu veriga de fier, Marcel a construit un chioşc foarte graţios, de-o formă octogenală, şi numai din cărămizi. Făcuse el aşa fel, încît să nu cunoască nimeni locul unde se găsia trapa de jos.

Era pentru dînsul, un adorabil *retiro*.

Işi pusese în gînd un singur lucru: să se mai coboare odată, pentru a cerceta platoul de la ieşirea din subterane.

Ii spunea inima, că pe-acolo avea să găsească un drum care să-l ducă în sfîrşit la dragii lui.

CAPITOLUL XIX

Să dai mereu de lucru minţii, de vrei în depărtări să bată.

La drept vorbind, Marcel nu mai ţinea să plece. Doi ani, decînd vieţuia în acel colţ uitat de lume, lupta pe care o susţinuse cu atîtea piedici şi greutăţi, apoi munca ce-o cheltuise pentru a-şi înfiripa un rost de viaţă, toate sfîrşiseră prin a-l înrădăcina pămîntului în care pusese atîta din sufletul lui.

Se înfrăţise cu ţărna, cu stîncile, copacii, cu isvoarele, cu iarba. Tovarăşii lui erau toate vieţuitoarele, cari îi dădeau ce-i trebuea, iubindu-l şi recunoscîndu-i stăpînirea.

Şi el era meşteşugar iscusit în toate: zidar, strungar, tîmplar, cărămidar, olar, morar, pitar, măcelar, brînzar, mezelar, bucătar, cofetar, mecanic, dar mai presus de toate, arhitect.

Dar, ce nu mai ştia? Făcea lumînările, lucra lîna, cînepa şi inul, ţeseturile ieşite de pe mînile lui, n'or fi fost fine, dar erau trainice. Marcel ştia să 'mpletească, să croiască şi să coase.

Intăi, muncise pentru a avea strictul necesar; apoi, pentru necesar; cu timpul, a dorit confortul, în urmă luxul.

Lucrul cel mai greu, odată ce se apuca de el, i se purea uşor: dacă dai de lucru minţii, puterile ei sporesc, cuprinzînd un orizont tot mai larg.

Firesc era să-şi lege sufletul de tot ce se desăvîrşia prin munca lui. Simţia şi o mîndrie, văzînd atîta spor pe urma geniului şi a voinţii lui.

Ii erau dragi vietăţile de-acolo, cari alergau spre el, numai cît îi simţiau apropierea. Pînă cînd, și mistreţii îl iubiau. Nu făcea un pas fără cînii, urşii, lutrele lui. Albinele i se prindeau în păr, i se lăsau pe mîni; fără a-i face vre un rău.

Animalele sînt lăsate de Dumnezeu pentru a fi prietenii și colaboratorii oamenilor.

Marcel potrivise pentru fiecare un graiu aparte, fie vorbe, fie semne. Simţia că nu s'ar fi putut despărţi de prietenii singurătăţii sale, chiar cu preţul libertăţii.

Demult dispăruseră suferinţile exilului. Resemnat şi mulţumit, înţelegea un mare adevăr:

„Fericit e acela, care ştie a se mulţumi cu ceace-i dă soarta".

In ceasurile de repaus, îşi ţinuse şi un jurnal. Hîrtie şi creioane avea, dar mai mult desenase decît scrisese. Sub fiecare desen, însemnase o legendă.

Primul desen, reprezenta catastrofa care-l aruncase pe el în pustiu.

Pe urmă, venia o vedere de ansamblu a peisagiului primitiv.

Desenele urmăriseră pas cu pas, toate schim-

bările, aşa că, pe ultima pagină, peisagiul se găsia cu totul transformat.

Unele desene erau şi foarte hazlii, deşi cele mai multe erau serioase. Totul alcătuia o carte de istorie.

Legendele, de-asemenea, unele erau triste, altele vesele, însă în nici una nu se citia descurajarea sau desperarea.

Marcel a schițat şi planul parcelar al domeniului său.

S'a gîndit că-i era necesar să cerceteze mai deaproape platoul din fața grotei, acolo, unde fuseseră măcelăriți nifericiții preoți.

Avea obiceiul să aducă numaidecît la îndeplinire, aceace-şi punea odată în minte.

Se găsia în plină iarnă, însă nu era prea frig. A avut grijă să hrăniască toate animalele, pentru cazul, cînd el ar fi întîrziat pînă a douazi.

S'a spălat, s'a îmbrăcat, şi a mîncat bine.

Şi-a pregătit merinde pentru drum. Despinare şi-a luat un sac cu scule, pe umeri, puşca, la brîu, securea.

Cu toiagul în mînă, şi-a chemat cînii, şi a plecat.

Se lăsase ger, dar călătorul era bine încotoşmănat.

Mergînd sănătos, s'a încălzit. S'a dus la chioşcul făcut de el în fosta casă a ciobanului. A săltat uşa, şi a intrat. In treacăt, prin toate grotele, însemna din ochi unele lucruri, cari i-ar fi fost de mare folos.

Erau scaunnele, dulapurile, sfeşnicile, şi mai cu seamă, cîteva butoiaşe de vin, altele de rachiu, lăsate acolo, pentru a fi găsite cîndva.

La tezaur însă, nici nu şi-a aruncat ochii. „Işi are un stăpîn legitim, zicea Marcel, este Cardinalul Arhiepiscop din Lyon“ — Era hotărît să vestească pe acel stăpîn, cînd împrejurările aveau să-i îngădue.

El se găsia mulţumit să iea unelte şi lucruri de purtat în casă.

Cînd a ieşit din ultima grotă, a închis uşa după dînsul, şi a privit înainte, pe unde avea să meargă.

In treacăt, într'un colţ de grotă, zărise nişte coji de ouă.

„Sărmanii călugări, îşi zise el, şi-or fi adus cîteva găini, cari au rămas apoi în părăsire. S'or fi sălbătăcit. Poate că am să dau de prepeleagul lor“.

N'a mers mult, poate ca la o bătae de puşcă de la grotă. Intr'un tufăriş, a zărit prepeleagul şi vre cîteva găini. Cum erau însă foarte sperioase, numai cît l'au zărit de departe, că au şi prins a cîrîì şi a sburà.

Erau foarte frumoase. Marcel ştia că oricît sînt ele de sperioase, el tot avea să le prindă.

Platoul pe care-l străbătea acum, era mai mare decît al lui.

Nu avea ape însă, afară de cîteva isvoraşe, cari se aruncau în cascadă spre văi.

Se iviră urme de cărări, de multă vreme neumblate, poate că ar fi fost înfundate de prăbuşiri la fel cu cea din creştetul muntelui.

Se mai vedeau urme de capre şi de oi. Spre marea mirare a lui Marcel, i-au ieşit în cale vreo trei-patru măgari sălbateci.

Deocamdată, băeatul a făcut un popas, şi-a

scos merindea, şi a prins a mînca, dar gîndurile îi frămîntau mintea.

Işi zicea, că, debunăseamă, călugării în refugiul lor, îşi aduseseră tot ce trebue ca să trăeşti, de aceia, în grotă se găsiau paturi, nu prea moi, dar destul de bune, ca să dormi pe ele; apoi, haine, lingerie, şi o baterie întreagă de bucătărie.

Toate acestea nu fuseseră cărate altfel, decît pe spinări de măgari.

Bieţii măgari se sălbătăciseră şi ei, şi răgetul lor semăna mai mult cu al cerbilor.

Marcel ţinea să-i ducă pe cornişă, dar cum!

Pe găini, pe oi, ştia că le poate duce şi despinare. Dar, era cu neputinţă să introducă pe măgari prin grote, şi să-i facă să urce scările.

A mîncat, şi-a strîns merindele, şi iar a pornit la drum.

Oile, măgarii sburdau în calea lui.

— Cum de n'am ajuns eu aici mai demult, zise Marcel. De cît folos nu mi-ar fi fost mie măgarii ăştia. Multe osteneli mi-ar fi fost scutite. Toate lucrările mele s'ar fi isbîndit mai lesne şi mai degrabă. Dar, dacă aşa a vroit Dumnezeu, să nu murmur. Şi acum îmi pot fi de mare folos.

Pot să-i înhăm la căruţă, la plug, şi muncile au să meargă mai repede. „Cum să-i urc pe cornişă?“ se întreba el.

Mergînd aşa, iată-l ajuns pe marginea unei rîpi, tot aşa de haotică şi plină de svonuri de ape ca şi cea de la cornişă.

Rămase îmărmurit. Se plesni cu palma peste frunte.

Se găsia în pădurea de stejari, în care omorîse mistreaţa.

Pădurea, drept prin mijlocul ei, era scrijelată de-o prăpastie. Trebuea un pod. N'a stat băeatul mult la gînduri. La iuţeală, a retezat vîrfurile şi a curăţat crengile de la trei din cei mai mari stejari, înalţi de doisprezece, pînă la cincisprezece metri, şi pe toată lungimea lor, avînd cam aceaş grosime.

Copacii au fost lăsaţi să cadă drept pe gura rîpei, închipuind un schelet de pod, de patru metri lăţime.

A trecut podul, el şi cînii după dînsul.

I-a trebuit muncă de-o lună de zile până cînd podul să fie pe gustul lui. Tot în vremea aceasta, a făcut şi un drum, dela el de-acasă, pînă la pod. Drumul era mai lat decît podul. Era de cinci metri lăţime, bine pietruit, şi cu şanţuri adînci, de o parte şi de alta. Intr'o noapte, a apucat pe drumul lui, spre locul, unde era prepeleagul găinilor. Le-a prins, li-a tăiat aripile, le-a pus în roabă, şi le-a dus acasă.

S'au domesticit în două zile, de parcă ar fi ieşit din ouă chiar în coteneaţa în care se găsiau acum.

Cît despre oi, şi cu ele s'a luat băeatul cam în acelaş chip. Le-a surprins dormind, le-a legat de picioare şi le-a dus. In curînd, s'a trezit cu o turma de oi, dela care avea mare folos, căci ele îi dădeau lîna, laptele şi carnea.

Pe „terasa călugărilor" se găsiau şi capre sălbatece.

Marcel le-a lăsat libere, fiindcă avea destule

oi. Numai din cînd în cînd, prindea pe cîte una, pentru mîncare.

Cu măgarii a fost ceva mai greu, dar nu i-a adus decît după ce-a isprăvit podul. Stejarii întreceau în lungime lărgirea rîpei, și capetele cari depășiau, erau într'o parte mai scurte și în cealaltă mai lungi. Cu ajutorul urșilor, a tras, a împins copacii pînă cînd i-a așezat de-o potrivă cu capetele, pe-un mal şi pe cellalt al rîpei. Ca să nu se urnească din loc, i-a întărit cu țăruși sdraveni bătuți pe de lături, în amîndouă părțile. A avut răbdarea să taie cioturile şi să cioplească bîrnele ca să fie netede ca scîndura. A îngrămădit pietre şi lut atît la capete, cît și pe toată întinderea podului, și a turnat ciment din belşug, betonînd podul ca un meşter inginer. Cum podul trebuea să aibă şi balustradă, băeatul a bătut pari din loc în loc, unindu-i cu lețuri puse în formă de cruce.

Prevăzînd orice întîmplare, pentru ca să nu treacă animalele de pe terasa călugărilor la cornișa lui, și să-i strice semănăturile, Marcel a făcut cîte o poartă, la amîndouă capetele podului.

Drumul şi podul dădeau un aspect de pitoresc şi însufleţire ţinutului.

A venit și rîndul măgarilor. Stăpînul Cornișei îi văzuse de mai multe ori, și unii îi păruseră voinici și frumoşi. In treacăt, li aruncă orz, ovăz, grîu.

Ei văzînd că nu cată să-i prindă, s'au obişnuit cu omul. Se repeziau să mănînce bucuroşi ce li-arunca el, totuşi, la cea mai mică mişcare a lui, fugeau de-şi scoteau ochii. Marcel băgase

de seamă locul spre care se trăgeau ei pentru noapte. Ca să-i poată prinde, s'a luat la fel, ca pentru urşi şi alte sălbătăciuni.

A săpat gropi adînci, ca de-un metru şi douăzeci, şi largi de doi metri. Pe deasupra lor a pus crengi fragede, iar peste ele, a presărat mult orz şi ovăz.

Gropile, vre-o douăsprezece, erau făcute ici şi colo, pe locurile unde obişnuiau măgarii să se ivească.

Ce mare greşală e de-a se crede că măgarul este prost. Nu numai că nu e aşa, dar adevărul e, că măgarul are cele mai mari calităţi: e foarte inteligent, exemplu de modestie, blînd şi plin de curaj. Işi iubeşte stăpînul şi-i este credincios, chiar cînd acesta e un barbar care-l chinueşte. Şi cît de modest e, şi răbduriu şi de-o prudenţă neîntrecută.

E un semn bun începutul de protecţie a nefericitelor animale, şi nu sînt încă destul de pedepsiţi căruţaşii barbari şi brutali cari bat pînă omoară pe fiinţele răbdătoare la poveri şi munci istovitoare.

Măgarii sunt deştepţi, şi bănuitori. Nu se lăsau uşor prinşi.

Se apropiau, întindeau botul, trăgeau pe nări, apoi deodată o rupeau de fugă, simţind că li se întindea o cursă. Luptau între foame şi teamă. Pe deoparte, lăcomia părea că-i îndeamnă: „grîul e bun la gust; ovăzul îţi face cu ochiul; orzul te 'mbată cu mirosul; de ce, să nu încerci să guşti?

Pe dealtă parte, prevederea îi sfătuia de bine:

— Ce-l face pe om să înşire înaintea ochilor noştri bunătăţile astea, că nici nu mai rămîne vorbă, nimeni altul, decît omul le-a pus aici; nu-i el duşmanul înăscut al rasei noastre? Darurile lui ascund capcane. Nu cumva să vă atingeţi, că mult o să vă mai căiţi.

Cu bunăseamă, aşa vor fi judecat cuminţii rasei asine, cei bătrîni şi încercaţi. Tinerii ascultau de ei şi se feriau.

Marcel cunoştea firea măgarilor. Vre-o cîteva zile n'a mai dat pe-acolo.

Măgarii, dacă nu l'au mai văzut, au prins la curaj, mai ales cei tineri, pe cari îi îmboldia foamea.

Intr'o noapte, după ce-a răsărit luna, Marcel a trecut podul şi s'a dus să vadă gropile. Toate fuseseră prădate. Din trei din ele, măgarii scăpaseră. In alte trei, se găsia cîte-o măgăriță cu mînz. In celelalte se prinseseră cu totul zece măgăruşi tineri şi frumoşi.

Toţi tremurau ca varga, Şi li era o foame! La apropierea omului, au gemut cu durere, dar n'au încercat să se împotrivească. Ii biruiseră foamea şi frica.

Marcel li-a pus în cap la toţi cîte-un căpestru, şi ei au mers la drum după om.

A douazi, erau în grajd şi mîncau liniştiţi din iesle. După zece zile, se domesticiseră de-al binelea. Marcel i-a lăsat slobozi.

Băeatul s'a aşternut pe lucru, să înfiripeze vre-o patru căruțe, cu roatele dintr'o singură bucată.

Cornişa ajunsese acum o mare exploatație

agricolă. Lipsiau boii şi vacile, dar pentru muncă erau măgarii, iar caprele dădeau lapte şi carne. Păcat că Marcel nu avea debuşeu pentru a-şi petrece produsele.

CAPITOLUL XX

O scumpă vedenie

Se împliniseră doi ani, de cînd Marcel își petrecea viața de prizonier pe Cornișă.

Domeniul lui se mărise cu adaosul platoului călugărilor. Multă înlesnire îi adusese podul făcut în pădure. Și, băeatul nu mai era silit să meargă pe jos. Oriunde avea de dus, fie la treabă, fie la plimbare, încăleca pe-un măgar frumos, pe care-l botezase Jac-Petru.

Stătea bine în animale domestice. Mititica îi mai făcuse un rînd de căței, așa că avea cinci cîni de toți: Mititica, Ravoda, Brifo, Gamin și Lizeta.

Pe urși îi știm; Pierro și madam Gigona.

Doisprezece măgari, fiindcă două măgărițe făcuseră cîte-un asinuș.

Două lutre: Janeta și Marieta;

Optzeci de oi;

Douăzeci și cinci de capre;

O sută de pui;

Cincisprezece mistreți domesticiți;

Cincizeci de gîşte şi raţe.

Apoi: porumbei, iepuraşi, fasani, găinuşi; potîrnichi, prepeliţe, merle, sitari, etc., etc.

Şapte stupi, şi un iaz de peşte.

Ce-i mai lipsia? Era insul cel mai bogat.

Un lucru era adevărat: atîtea animăluri de îngrijit şi de hrănit, nu era lucru uşor.

Muncise din greu la săpatul pămîntului, numai din hîrleţ, fiindcă multă vreme nu avusese plug. Intr'un tîrziu şi-a făcut unul, cu tăişul de lemn.

La borună şi grapă înhăma pe măgari.

Patru căruţe îi erau prea deajùns, ca să-şi care recolta.

Tot cu măgarii făcea şi treeratul.

Bogăţia era mare acolo. Se rupeau crengile de poame: nuci, castane, alune, prune, mere, pere, plus toate felurile de legume.

Solitarului nu i se ura niciodată.

Cîte treburi nu-şi găsia: măcinatul, storsul uleiului, fiertul cidrului, ceara de topit, lumînările de răsucit; cînepa, inul şi lîna de pregătit pînă aujngea la ţesut; şi ce ţesetură ieşia de mînile lui:

Işi construise pe platoul călugărilor o căsuţă de cărămidă. (Avea un fel de furie de construit). Căsuţa era solidă şi graţioasă. Lucrase într'însa mobilele cari îi trebueau, şi de multe ori, dormia acolo, noaptea, cînd îl apuca vremea rea şi întunerecul, departe de „fermă“.

In grotă, avea un colţ anume pentru buruenile de leac.

Cu toate astea, liniştea lui de-acolo, era străbătută din cînd în cînd, de cîte-un fior....

Cînd se suea în kioşcul belvedere, auzia ca

prin vis corul cîntăreţilor nevăzuţi. Totdeauna, îi ascultase cu inima strînsă de emoţie, şi răspunsese.

IEra singura lui legătură cu lumea oamenilor, totuş era o mîngîere pentru dînsul, care îi da puterea răbdării, şi speranţa că, cine ştie, într'o bună zi!...

Intr'o zi, i-a dat lui prin minte să caute a corespunde cu nevăzuţii prieteni.

A scris un memoriu, unde-a povestit pe scurt, ce i se întîmplase. A adăogat planul topografic al Cornişei, cum şi al platoului călugărilor, fără a pomeni ceva despre comoară.

La sfîrşit, a încheiat băeatul, că nu-i poate fi în putere de-a găsi o ieşire de-acolo. Că toată nădejdea îi era la oamenii cari aveau să se înduioşeze de soarta lui şi să caute a răsbate acolo, dar în tot cazul îi ruga să ducă scrisoarea lui la proprietarii de la ferma Ciocîrlia.

A îndoit scrisoarea, a învelit-o într'o piele de iepuraş, de care a atîrnat un pietroiu, şi legînd-o de capătul unei funii, i-a dat drumul în prăpastia de lîngă belvedere. El ţinea în mînă cellalt capăt al funiei.

— Oarecum nu m'am gîndit să fac aşa, mai demult, se întreba el singur, mirat.

De cîte ori, nu se lăsase copleşit de suferinţa singurătăţii!.. Ori cît de credincioase îi erau animalele, totuş dragostea lor nu împlinia tot golul din sufletul lui tînăr, el avea gînduri în minte, şi simţia nevoea să le mai schimbe cu cineva. Aceasta nu însemna că doria să-şi părăsească vreodată prietenii deacolo.

Dacă l'ar fi întrebat cineva, ce anume ar fi vrut, ar fi răspuns cam şovăitor.

Nu-i era pustiu, însă ar fi dorit să aibă libertatea de-a comunica după voea lui cu lumea, cu cei cari îi erau scumpi, să se poată duce la ei, şi să se poată întoarce pe cornişă.

Dacă cei pe cari îi iubia s'ar fi aflat lîngă el, pe Cornişă, nu i-ar mai fi fost dor de restul lumii.

In plimbările lui pe marginile platoului călugărilor, în multe locuri cunoscuse urme de foste cărări. Poate acele cărări fuseseră stricate chiar de călugări, ca să tae drumul altora de-a mai urca la dînşii; în mare parte, cicloanele şi vijeliile stricaseră drumurile.

Unele trecători ar fi putut să fie refăcute, însă cu trudă multă.

In planul din scrisoare, însemnase el una din ele, poate acea pe care călugării o păstraseră pentru ei. Era sucită şi răsîntortochiată. Numai într'un singur loc era întreruptă pe-o lungime cam de vre-o treizeci de metri. Trebuea săpată din nou, însă un om singur nu era cu chip de-a face săpătura aceasta. Trebueau douăzeci de oameni voinici, şi cincisprezece zile de lucru.

Oare, piatra aruncată avea să ajungă în mînile cuiva, sau avea să se tot ducă în prăpastie?

Şi chiar dacă ar fi ajuns în mîni de om, era numaidecît sigur că avea să-i vină un ajutor?

Mintea lui nu se mai astîmpăra, şi o mare nelinişte îl muncia.

Cînd a aruncat piatra, şi-a făcut cruce, şi a murmurat:

„de-acum, cu Dumnezeu înainte".

Frămîntările sufletului îi aduceau arşiţi şi îi speriau somnul.

Legase sdravăn capătul de sus al funiei, dar de cîte ori urca la belvedere, mai înădea cîte-o bucată.

O lungise cam de-o sută de metri.

Trecuseră vre-o două săptămîni, de cînd nu mai urcase la coliba zisă belvedere.

Intr'o zi, cam pe la orele trei, a luat-o pe munte pieptiş, hai, hai, încet-încet, şi iată-l la colibă. A stat să se odihnească. Cînd, ce i se pare? Şi nu a fost părere, ci cu adevărat, o detunătură de puşcă.

I-a sărit inima, şi s'a repezit la gura prăpăstiei, să tragă de funie, în sus. Lipsia cam a treia parte din funie, şi se vedea o retezetură ca de briciu. Nu mai era nici pietroiu, nici scrisoare.

In clipa, cînd capătul de jos al funiei a fost în mîna lui Marcel, s'a auzit un puternic „ha-a-u-u“ din fundul prăpăstiei.

Insemna: „fii liniştit, scrisoarea ta a ajuns în mîni bune.

Marcel s'a lungit la pămînt, şi cu capul aplecat peste prăpastie, a răspuns printr'un straşnic „ha-a-u-u“ care s'a repetat în nesfîrşite ecouri.

Aşa de tare s'a înforţat ca să strige, încît i-a venit ameţeală.

A avut putere doar să se tragă puţin deoparte de prăpastie, apoi a leşinat.

A stat aşa multă vreme. Pe măsură ce se deştepta, simţia cum îl linge Mititica. I se părea că visase. S'a trezit în odaea lui, culcat în pat.

Cum de ajunsese acolo? Cine-l adusese? Să fi fost madam Grigona?

Se înoptase.

Cînii, urşii, lutrele, stăteau împrejurul patului şi aţinteau priviri îngrijorate asupra bolnavului, Mititica şi Ravoda îl lingeau pe mîni şi pe obraji.

Cu ce iubire adevărată a mîngîiat şi el pe bunele fiinţe atît de prietene şi isteţe!

Cu mare greutate s'a ridicat. Picioarele îi erau moi. A aprins o lumînare şi şi-a pregătit din burueni, o băutură întăritoare.

A dat demîncare animalelor, şi s'a culcat din nou.

In coteţ şi în curtea de paseri erau grăunţe pentru mai multe zile.

Abia s'a culcat, şi a adormit adînc, avînd o mare fierbinţeală.

S'a trezit în sudori şi cu totul sfîrşit de vlagă.

In zadar a încercat să se ridice. Cinci zile a rămas în starea aceasta. A şasea zi, iar s'a deslănţuit o furtună grozavă. Urla vîntul ca un glas de om şi ploaea năvălia cu furie. Trasnetele, fulgerele înfrigurau şi mai tare pe bolnav. Avea vedenii şi aiurea, ca şi cum ar fi simţit lîngă dînsul nişte fiinţe, pe cari singur el le vedea.

Către miezul nopţii, s'a potolit mînia de-afară. Aşa-i pe locurile acelea: repede vine, repede trece. Aerul proaspăt pătrundea cu răcoare bună pentru bolnav.

El a sorbit cîte puţin din ceaiul de flori, apoi s'a lungit liniştit în culcuşul lui ud de sudoare.

In casă, abia îţi vedeai mîna printr'o lumină slabă.

Animalele dormiau împrejurul patului.

Sfîrşit de fierbinţeli, şi obosit de sgomotul vijeliei, Marcel închisese ochii, căutînd să adoarmă.

Numai iată că, urşii, cînii, lutrele, scoaseră un fel de vaete înăbuşite, tremurînd de frică. Băeatul deschise ochii. I se părù că vede o umbră, răsărind din adîncurile grotei, şi strecurîndu-se uşor spre dînsul. Deloc nu se auzia sgomotul paşilor.

Pe măsură ce se apropia vedenia, lui Marcel i se părea că o cunoaşte.

Fantoma s'a oprit la căpătîiul bolnavului.

Marcel şi-a săltat trupul, s'a rezimat într'un cot şi făcea ochii mari. A urmat o clipă de spaimă. Animalele iarăşi gemură.

Insfîrşit spectrul se hotărî să vorbească. Vocea îi era dulce, clară, adevăratul glas al iubirii.

— Nu mă recunoşti, Marcel?.. întrebă el.

— Ba da, răspunse bolnavul. Eşti „omul cu glugă" — nu te-am uitat nici o clipă.

— Să trăeşti !Eu nici atît nu te-am uitat!

— Da! Insă voi eraţi fericiţi!.. pe cînd aici, numai eu ştiu, ce-am suferit, răspunse Marcel cu amărăciune.

— Eşti nedrept, dragul meu, ai să recunoşti tu singur, acuş.

— Să dea Dumnezeu, să fie aşa.

— Dumnezeu toate le ştie, şi toate le poate. Suferi mult, dragă copile, nu-i aşa?

— Da, însă o suferinţă numai morală. Mi-e dor, mi-e dor de toţi ai mei, cari mi-au fost

aşa de dragi, şi inima mă doare, cînd mă gîndesc că ei poate m'au uitat.

— Cum. Marcel, poate să-ţi treacă ţie prin minte că ai fost uitat? Mă supără bănuiala ta.

— Ai dreptate, dar gîndeşte-te, că sînt trei ani decînd stau singur şi uitat aici, pe Cornişă.

— Uitat, nu, dragă Marcel! N'a fost zi, n'a fost ceas, fără să se fi gîndit la tine, şi fără să fi căutat orice chip spre a-ţi veni în ajutor.

— Să vă răsplătească Dumnezeu, dacă-i aşa, însă, ce folos, cînd pînă în ceasul ăsta nu s'a isbutit nimic.

— Marcel dragă, zise fantoma cu emoţie, cum poţi să vorbeşti astfel, tu, care ai o inimă tare, şi un spirit elevat?

— Pentrucă sufăr, pentrucă frigurile îmi aţîţă nervii, şi pentrucă în clipa aceasta nu pot să deosebesc visul de realitate!

— Bietul copil, zise cellalt, pătruns de milă, totuş, fă-ţi curaj, Marcel; ai îndurat ce-a fost mai greu, acum, puţin mai este, şi ai scăpat, o să fii liber.

— Liber! murmură bolnavul. Liber! mi se pare cu neputinţă.

— Iea seama, copile, îndoiala este începutul desperării.

— Nu! strigă bolnavul. De asta nu mă tem. Nu vreauu altă, decît să am aici pe prietenii mei. Dacă i-aş simţi lîngă mine, nu m'aş despărţi de platoul meu, unde, ce e drept, am suferit, însă acum, mă simt fericit în mijlocul minunilor pe cari le-am desăvîrşit prin voinţa şi munca mea. Un singur lucru aş dori, pentru a mă simţi deplin fericit.

— Ce anume? Să te întorci la ferma Ciocîrlia, nu-i aşa?

— Da, însă rămînîndu-mi libertatea de-a mă întoarce aici, oridecîteori aş avea gust. Fiindcă, numai atît mi-a lipsit în Cornişa mea, mi-a lipsit libertatea de-a pleca şi de-a mă întoarce, după voe.

— Da, aşa e făcut omul, a murmurat fantoma, cu un aer gînditor. Nu rabdă aceeace i se impune cu sila. Sînt unii, cari în viaţa lor n'au ieşit din oraşul în care au văzut lumina zilei. Dar dacă i-ai osîndi anume să nu se depărteze de marginea oraşului, tot oamenii aceştia aşa de dedaţi la viaţa sedentară prin firea şi deprinderea lor, s'ar simţi deodată cuprinşi de-o furie nebună, pentru a pleca, să colinde lumea, oricum, cu orice preţ, numai locului să nu stea. Tu, Marcel, aşa fire de om eşti.

— Nu cred, se împotrivi cu aprindere tînărul, fiindcă dacă mi-aş fi pus în minte cu tot dinadinsul, poate aş fi găsit eu un drum de scăpare, dacă nu aici, dar în cellalte platou, fiindcă mai este un platou, pe-aici, pe-aproape.

— Şi de ce, n'ai făcut-o? Ţi-ai fi găsit prietenii, cari au jelit şi jelesc după tine, nemaigăsindu-şi tihna şi inima bună.

— Cred, fără 'ndoială că i-aş fi umplut de bucurie, totuş...

— Totuş?..

— Ar fi trebuit să osîndesc la moarte pe toate fiinţele astea credincioase cari mi-au ţinut de urît în amărîtul meu surghiun, şi cari mi-au dat ajutor la muncă, de n'am dus lipsă de nimic. Unele mi-au salvat viaţa, în atîtea rînduri, şi deatîtea ori au meritat desmierdările mele.

CAPITOLUL XXI

Singurătatea înalță sufletul, stîrpind egoismul

Suferința m'a învățat să fiu bun și recunoscător. Nu se află vietate, oricît de neînsemnată, care să nu se lase cu voe bună a fi prietenă și slugă omului, dacă omul îi dovedește prin bunele îngrijiri, că nu este un ingrat.

Mărturisesc drept că sufăr îngrozitor de-a mă găsi despărțit de tatăl și de mama mea, bunii mei părinți adoptivi, de soră și de prietenii de la fermă, dar mai ales, de dumneata, bătrînul și bunul meu prieten.

Toți suferiți de această despărțire, știu, simt, totuș, nu mă lasă inima să părăsesc pe prietenii singurătății mele, așa, umili, cum sînt ei.

Prietenii de la fermă, oricît de mare li-ar fi suferința pentru lipsa mea, mai pot aștepta. Aceștia de-aici, însă, odată părăsiți, ar muri de

amărăciunea și durerea de-a nu mă mai vedea. Ca să-i las, așa, de bună voe, ar însemna să fiu un laș, și numai la gîndul acesta, s'ar revolta un suflet.

Dacă nu-i pot lua cu mine, sau dacă nu se poate face o cale așafel, încît să mă pot duce de-aici la fermă, și să mă întorc orideciteori aș vrea eu, sînt hotărît, cu toate că mi se rupe inima spunînd, sînt hotărît să rămîn aici, lîngă animalele mele. N'aș vrea să plătesc prin cea mai neagră nerecunoștință, devotamentul fără margini pe care mi l'au arătat ei.

A urmat o clipă de tăcere.

— Este bine!.. răspunse fantoma. *Mi-ai vorbit ca un om de inimă și de caracter*. N'am să te uit. Totul se va face după voea ta. Nu e nevoe să-ți mai spun: „curaj, copile!"... Ai dovedit destul curaj. Nu-ți spun decît atît: răbdare, și speranță.

— Răbdarea nu e decît o formă a resemnării. Am învățat de mult, să fiu răbdător, resemnîndu-mă.

— Tu, Marcel, suferi!..

— Mult! De cinci zile și cinci nopți mă prind frigurile și stau înțepenit aici, în așternut.

Omul cu glugă, fantoma, s'a uitat lung la băeat. Apoi, a deschis valiza, și a scos deacolo o cutie de piele, pe care a descuiat-o cu o chee minusculă. Bolnavul și-a aruncat ochii, și a zărit vre-o douăsprezece flaconașe bine înfundate, așezate la rînd prin rafturi.

Omul misterios a turnat dintr'un flacon cîteva picături numai într'o ceașcă de apă. Apa s'a îngălbenit. Fantoma, cu mișcări automate, a luat ceașca și a îmbiat-o lui Marcel.

— Bea, Marcel!..

Băeatul a luat ceaşca şi a băut din ea pînă la jumătate.

Pe măsură ce sorbia, simţia că se înveseşeazӑ şi că i se întăresc încheieturile trupului.

— Acum, să dormi, dragă copile. Ai să te trezeşti bun, sănătos.

Marcel s'a întins pe pat, a căscat a uşurare şi ochii i se închideau fără voe. Printre gene zărea mişcările fantomei. Tăcut, ca o statue, omul misterios se pierdea spre fundul grotei.

Un somn adînc l'a cuprins pe băeat.

Cînd s'a trezit, demult se luminase de ziua. Raze de aur se cerneau din soare pe firea întreagă. Un aer proaspăt, încărcat de miresme dulci, pătrundea în casă. Era afară, o vreme din raiu.

Cînii, urşii, lutrele, în jurul patului, abia aşteptau să-l vadă în picioare pe stăpînul lor.

Marcel se simţia voinic. Nici urmă de suferinţă. Era vesel şi fericit. Cum şi-a mai drăgălit el animalele cari îi săriau vesele prin pat şi jucau împrejurul lui.

S'a spălat, s'a bărbierit, s'a gătit cu mai multă îngrijire ca de obiceiu, apoi s'a dus să dea de mîncare la celelalte lighioi, cari răbdau de cîteva zile.

Cu ce alaiu, cu ce bătăi de aripi, a fost primit. Cînd totul a fost orînduit, a încălecat pe Jac-Petru şi a pornit să facă o plimbare prin plantaţiile lui, să vază dacă furtuna nu făcuse stricăciuni.

Pagube n'a găsit, şi odată întors acasă, şi-a

dus la grajd pe Jac-Petru, grăbindu-se pentru masă, fiindcă simţia cu adevărat foamea de convalescent.

Ducea și el la gură, dar şi la conmesenii lui împărţia să li fie şi să li rămîe.

Se tot gîndia.

Mult îşi frămînta mintea cu întîmplarea de peste noapte. Vag de tot îşi amintia schimbul de vorbe cu omul cu glugă. Se întreba dacă fusese ceva real, ori numai o halucinaţie a frigurilor. Pe lîngă fierbinţeala boalei, îl mai supărase şi furtuna. Totuș, parcă şi-ar fi amintit că stătuse mult la vorbă cu fantoma, care-i dăduse ceaşca de ceaiu, spunîndu-i: „Bea, şi pînă mîni o să fii vindecat.

Fantoma s'a risipit în întunerec. Profeţia ei se împlinise, fiindcă Marcel se simția pe deplin sănătos.

— Ciudat vis! dacă, în adevăr, a fost numai un vis, îşi zicea el. Licoarea pe care mi-a dat-o s'o beau, am sorbit-o pe jumătate. Era foarte plăcută la gust, şi la culoare, aurie.

Ceaşca era pe masă. Cînd s'a uitat într'însa, Marcel a văzut că în adevăr, era pe jumătate deşartă, însă ceaiul nu era alta decît infuzia de violete, pe care singur şi-o pregătise. Culoarea nu era aurie, ci albastră-violetă.

— Am visat, îşi zise băeatul, cu oarecare desamăgire. O halucinaţie, şi atît. Fie şi numai halucinaţia, totuş a fost bine, deoarece prin ea, m'am făcut sănătos. De-acum, să nu mă mai gîndesc la asta, şi să-mi caut de treabă. Am atîtea, atîtea de făcut!..

CAPITOLUL XXII

Intre două lumi.

Marcel nu era omul, care să-și piardă vremea în visări deșarte. In pavilionul pe care și-l construise pe platoul călugărilor, se ducea cam de două ori pe lună, să-și petreacă noaptea.

El și acolo, desfundase pămîntul, făcuse o grădină de zarzavat, dar mai ales pusese multe cuiburi de cartofi. Imprejurul grădinii făcuse gard viu.

Pomii se prinseseră, zarzavatul se făcuse, cît despre cărtofi, — cuibul și banița.

Intr'o bună dimineață însă, harnicul grădinar băgă de seamă că în gard era o spărtură, și o mulțime de cuiburi de cartofi fuseseră scurmate.

— Nu poate să fie altul, decît mistrețul pe care l'am lăsat văduv, acum doi ani, cînd am împușcat mistreața și i-am luat godacii, zise Marcel.

De frica mea, a părăsit cornișa și a trecut pe platou în timpul cînd nu erau porți la capetele podului. Era destulă ghindă aici, și hrană

de tot felul, cine l'a pus să scurme cartofii? lăcomia!...

Decînd lumea, lăcomia a dus la pierzanie. Mistrețul ar fi putut să moară de moarte bună, dacă lăcomia nu l'ar fi împins să guste din fructul oprit.

Marcel s'a închis în casă cu cei cinci cîni ai lui, niște dulăi mari cît magarii și dresați ca la circ. Numai la un semn al stăpînului, ar fi sărit pe mistreț și l'ar fi sfîșiat.

Dar și porcul se ținea bine. Lung în picioare, cu niște colți cît toate zilele, și ajuns la vîrsta cînd era stat din creștere, se găsia în plină putere.

Marcel avea pușcă, baionetă și un jungher ascuțit.

Patru nopți de-arîndul a pîndit porcul, și dihania se punea de pricină, defel nu se isca.

Marcel cunoștea șiretenia animalului, și prudența și simțul lui. Ințelegea că porcul stătea la adăpost să-și păzească zilele.

Vînătorul s'a gîndit să-i tae drumul spre Cornișă, apoi, a slobozit cînii. A început o goană, cum rar se vede. După un ceas, cînii au luat urma porcului, pînă au dat de culcușul lui. Mistrețul prevăzînd primejdia, s'a cățărat pe-o stîncă dreaptă, și s'a ascuns.

De-acolo, a trecut pe sub pădure. După cinci ceasuri de goană, abia dacă a fost zărit. Pînă la urmă, a trebuit să ostenească. S'a îngreuiat și s'a lăsat văzut.

Ne mai avînd încotro, nefericitul animal s'a retras în culcuș, și de-acolo, cît a putut, a ținut piept cînilor.

Dar zăvozii l'au îngrămădit aşa de straşnic, încît vînătorul nu mai avea loc să tragă cu arma, ci l'a înjunghiat cu cuţitul drept în inimă.

Acum, se gîndia să care namila pînă la grotă, trei sute de kilograme, nu mai puţin. A trebuit să-şi aducă întîi şareta.

Dacă a ajuns acasă, a pîrlit, a opărit şi a curăţat porcul.

Nu găsia covata, în care să-l spintece şi să-l împartă. Şi-a adus aminte că o dusese în fundul grotei. A aprins o lumînare, şi s'a dus s'o caute. A mers ce-a mers, şi deodată a stat locului, cuprins de mirare. S'a îndoit din şele, s'a aplecat, şi a căutat să se uite bine, să se încredinţeze că nu era părere aceace vedea.

— Ciudat! Foarte ciudat! a murmurat el de mai multe ori. Nu înţeleg nimic. Să fie adevărat? Dar, să mîntui treaba întăi. Toată noaptea, am eu vreme să cercetez cu deamănuntul, şi să văd, ce e.

S'a întors în bucătărie, să tae şi să săreze porcul. I-a trebuit destulă vreme pentru asta. Cînd a fost gata, erau ceasurile şapte trecute.

Pecînd sta la masă, îl munciau gîndurile. — O mare nelinişte îl înfiora.

— Sînt ostenit acum. Am să dorm pînă la miezul nopţii, şi după acea, am să mă scol, să cercetez cu deamănuntul.

Patru ceasuri de somn îmi sînt prea deajuns. S'a culcat, s'a învelit bine şi-a adormit. La unu fix, după miezul nopţii, s'a trezit. A sărit din pat, s'a îmbrăcat şi s'a pregătit să iea grota cu deamănuntul s'o cerceteze pînă la fundul ei. Singur se mustra că nu-i dăduse prin minte

mai demult să facă lucrul acesta. Puşca pe umăr, securea la brîu, toeagul de-amînă, geanta cu merinde, şi pas înainte, nu pe uşă afară, ci spre fundul grotei, cu lumînarea aprinsă.

Şi-a strigat cînii, şi-a chemat urşii. Dar urşii, cînd au văzut încotro apucă Marcel, s'au pus de pricină, şi s'au întors înapoi.

— Altă comedie, îşi zise Marcel. Şi doar am toate dovezile, că ei pe-aici au venit. De ce oare, se tem să mai facă un drum care trebue să li fie cunoscut? Ştiut este, că urşii au mare ţinere de minte. Poate că au fost goniţi la vre-o vînătoare, şi au scăpat numai pe-aici. Asta, trebue să fie. N'au decît să se culce şi să doarmă sănătoşi. Imi sînt deajuns cînii. Şi, înainte!

Cînd s'a dus Marcel să caute covata, a zărit pe jos urme de paşi omeneşti, unele îndreptate spre ieşire, altele pierzîndu-se spre fundul grotei. Piciorul lui era lung, subţire, şi foarte sprinten la încheietură. Urmele arătau dimpotrivă, un picior scurt şi gros, şi mai arătau ca încălţăminte bocanci şi cisme cu călcîiele bătute în cue; fără nici o îndoială, nu erau urmele lui, mai ales că el nici odată nu se dusese aşa departe spre fundul grotei. Nu visase, nu i se năzărise: omul cu glugă isbutise să ajungă pînă la dînsul.

Cum? încă nu-şi dădea seamă. Vasăzică, tot omul cu glugă îi dăduse în ceaşcă acea băutură aurie. Dar, de ce oare venise în aşa mare taină? Trecuseră de-atunci două luni, de ce nu s'a mai întors? Nu i s'o fi întîmplat vre-o nenorocire la întoarcere?

Uitîndu-se în jurul lui, atunci vedea Marcel,

întîia oară, ce haos fără fund era grota. Urmele lăsate în nisip se cunoşteau bine, nu numai paşii, dar găurile pe unde fusese înfipt din loc în loc vîrful bastonului.

Aerul se făcea tot mai rar, cu greu se respira. Marcel însă era hotărît să nu abată nici la dreapta, nici la stînga, şi să ţină urma, ori unde l'ar fi dus.

După un ceas de mers, a ajuns la o răspîntie de mai multe gălerii, cari apucau în diferite direcţii. Se cunoştea cum se oprise acolo omul cu glugă. Şezuse pe o piatră şi scrisese cu un cărbune pe piatră, anumite semne, aceleaş pe cari le însemnase şi pe păreţii uneia dintre galerii.

Debunăseamă, bătrînul însemnase drumul, ca să nu se rătăcească.

Din loc în loc, se găsia pe jos cîte o lumînare arsă pe jumătate.

Tot luîndu-se după urme, a ajuns la o a doua răspîntie la fel cu cea dintăi, atîta, că erau mai puţine galerii, şi bolţile nu erau prea înalte. S'a oprit acolo, ca o jumătate de ceas, ca să schimbe lumînarea din felinar şi să se mai odihnească.

Mersese vre-o trei ceasuri, şi se simţia sfîrşit de osteneală, mai mult sufletească de cît trupească; îi era teamă că nu avea să mai ajungă vreodată la un capăt. Toate ca toate, dar aerul greoiu şi pestilenţial îl îmbolnăvia, i se întorcea dela stomac, şi îi huiau urechile.

S'a grăbit să bea un pahar de cidru, care i-a făcut mult bine.

A pornit-o înainte, şi cînii după dînsul. Erau

aşa de abătuţi bieţii cîni. Nu-i mai săriau înainte, şi nu mai sburdau ca altădată. Ii apăsa şi pe ei pustiul, întunerecul şi lipsa de aer.

De la un loc încolo, nu mai era pe jos nisip, ci o îngrămădeală de bucăţi de stîncă, pe unde cu mare anevoinţă se putea merge. Se auziau ca de departe nişte huete înfundate, părea că tună şi nu se mai sfîrşeşte.

Pe măsură ce înainta, huetul creştea, şi deodată s'auziră bubuituri grozave ca la descărcătura mai multor baterii de artilerie grea.

Semnele de pe zid îi arătau drumul înainte. N'a mai mers mult însă, şi un spectacol grandios i s'a deschis înaintea ochilor. S'a trezit ajuns într'o sală spaţioasă, largă, şi aşa de înaltă, că nu i se vedea bolta. Lumina juca în cristalele stalacitelor scoţînd cele mai neaşteptate focuri de diamante feerice. De la o înălţime de şapte, opt metri se repezia o făşie de ape în spume, ca de cinci metri lărgime, adunîndu-se jos, într'un lac, de unde-şi lua începutul un rîu lat şi adînc, despletindu-se mai departe, în mai multe şuviţe de apă.

Marcel s'a luat după cursul principal şi mergînd înainte, a dat de-o altă sală, unde apa iarăşi se despletia în şuviţe paralele.

Bolta grotei însă tot mai tupilată se făcea, ca de vre-o trei metri numai de înălţime.

Totuş, semnele pe unde trecuse omul cu glugă se vedeau mereu înainte.

Marcel a încercat apa cu mîna. A simţit-o rece ca ghiaţa, şi mai era de-o limpezime nemaivăzută.

A ajuns într'o sală joasă de tot, pe unde rîul destul de lat, nu lăsa în dreapta şi în stînga,

decît o foarte îngustă fâşie de pămînt, pe care să se poată merge.

S'a oprit, şi a stat la gînduri cîteva momente. Mai era oare chip de mers înainte? Pornise deacasă la unu din noapte, şi acum, ceasul arăta şapte şi jumătate. De şapte ceasuri orbecăia el astfel prin besnă. Străbătuse drum, nu glumă, şi nu se alesese cu altă; decît să vadă cît era de mic el, faţă de imensitatea grotei. Totuş, semnele de pe zid, îl chemau, îl îndemnau să meargă tot înainte, pînă la capăt.

Işi zice în sinea lui:

— Oricum, sînt încredinţat că am străbătut cea mai mare parte din drum. Adică un om bătrîn, ca omul cu glugă să-l fi putut duce pînă la capăt, şi eu tînăr, în puterea anilor să poticnesc pe cale? Ba, am să mă duc pînă la marginea lumei, să văd şi eu unde poate ajunge subterana asta imensă? Rîul ăsta trebue să-şi fi isbit el un loc de ieşire, şi la ieşirea lui îmi este ţintă să ajung. Poate să-mi prindă bine la ceva.

Marcel a pornit înainte.

Făşia de pămînt, pe malul rîului, se îngustase, ajunsese numai de un metru. Bolta se tot tupila, băeatul se apleca în două ca să păşească. De n'ar fi avut băţul cu fier la vîrf, greu şi-ar fi ţinut cumpăna.

După ce s'a strecurat aşa cu anevoinţă, iar se trezeşte într'o sală mare, cu bolta foarte înaltă, prin mijlocul căreia, rîul părea o şuviţă îngustă.

Dar,.. ce surpriză îl aştepta acolo!... In nisipul de pe jos, nu se vedeau numai paşii omului cu glugă, ci mulţi paşi ai mai multor persoane.

Se desluşia bine, cum veniseră, cum şezuseră pe bucăţi de stînci, cum stătuseră la masă. Cînii la iuţeală au ronţăit oasele şi resturile de mîncare.

Se vedeau şi urmele paşilor dela plecarea acelor persoane, opt sau zece la număr, printre cari, şi paşii mici de la două femei.

Aceste persoane veniseră să petreacă pe omul cu glugă, şi se opriseră acolo. După ce s'au întors, bătrînul a mers înainte.

— Vasăzică, au mai fost şi alţii, cari s'au interesat de soarta mea, şi-a zis Marcel. Cine-or fi fost oare femeile? Marieta, sora mea de lapte, şi scumpa mea mamă, Janeta. Dumnezeu să li-ajute, pentru că nu m'au uitat... Dar, unde mă aflu eu? Unde se deschide grota asta, de au putut ei să ajungă pînă aici?

Curaj, şi tot înainte!

Nu se mai simţia singur. Il sprijinia gîndul că erau pe lume suflete cari îl doriau, îl aşteptau, şi-i duceau grija.

Urmele de pe jos păreau a-i spune:

— Curaj, Marcel! Nu te-am uitat, te iubim mult.

Plîngea, rîdea, un simţimînt de dulce fericire îi deşteptase fiinţa.

Nu mai simţia nici oboseală, nimic. Mergea cu pas mare, nu se uita nici în dreapta, nici în stînga, îl călăuziau numai ochii inimii. Ii apărea în minte scrisă cu litere de foc, toată viaţa din trecut. Ii venia să huhure, să strige, să-i cheme pe nume pe toţi ai lui, i se părea că ei sînt pe acolo, nevăzuţi, gata să-i răspundă.

Nici n'a prins de veste, cum a străbătut astfel încă vre-o cîteva săli, şi de-odată, se trezeşte că-l orbeşte lumina, din mai multe părţi odată.

A stat în loc; îi curgea sudoarea şiroae pe obraji; inima îi bătea să-i spargă pieptul; i se tăiase răsufletul.

S'a lăsat sfîrşit pe-o lespede, şi i-a trebuit vre-o zece minute pînă să se liniştească. S'a ridicat, şi a pornit înainte.

Peste un sfert de ceas, s'a trezit străbătînd încă o sală mare, sprijinită pe un enorm stîlp natural, şi deschizîndu-se larg spre cerul plin de soare.

Uimit, îmbătat de măreţia peisagiului, trăgea aerul prin plămîni şi prin toţi porii.

A tras un chiot, de s'a cutremurat muntele.

A cunoscut unde se găsia. Era la el acasă, în valea *d'Entremont?...*

— Valea d'Entrement!... a chiuit el... Muntele Hau-du-Seuil!... şi isvoarăle lui Guiers-Vif!....

Nimeni nu ştie, de unde ţîşnesc isvoarele astea! Eu am venit cu ele din inima pămîntului. Din grota unde locuesc eu, isvorăsc ele! Era lîngă mine drumul scăpării, şi nu mi-a dat prin minte să cercetez străfundul pămîntului. Providenţa m'a luat de mînă, şi m'a dus acolo. Aşa a vroit Cel de Sus, fie în voea lui.

S'a aşezat jos, şi s'a uitat la ceas.

— Nouă! zise el. Opt ore de mers neîntrerupt, ca să ajung la capătul subteranei. Am dreptul să mă odihnesc.

Işi scoase merindele:

— Mi-e foame! Merit să mănînc.

Cîinii îi stăteau împrejur. Dar el nu-şi găsia astîmpărul.

Se opria la fiecare moment să admire peisagiul şi să le spună pe nume tuturor locurilor pe cari le cunoştea.

Deodată, iar cădea pe gînduri şi visa.

A stat aşa multă vreme, fiindcă nu se mai sătura privind şi admirînd.

Cam pe la amiază, şi-a închis geanta, şi s'a ridicat.

Şi numai, iată, i se pare că vede lucind ceva in iarbă.

S'a aplecat degrabă, a căutat prin iarbă, şi... ce să vadă!...

O cruciuliţă de aur, simplă şi mică. Vai! O cunoştea bine.

Era cruciuliţa pe care o dăruise el surioarei lui de lapte, la prima ei comunicătură.

— Cruce scumpă! zise el, strîngînd-o cu drag şi sărutînd-o de nenumărate ori! Am să te păstrez colea, pe inima mea!... Marieta o fi tristă că te-a pierdut, dar dacă ar şti cine te-a găsit, s'ar simţi cea mai fericită, fiindcă mă iubeşte mica şi dulcea de ea! Eu singur am să te întorc aceleia care te-a pierdut, mică, scumpă cruciuliţă!

A stat mult locului.

— Incotro s'apuc?... murmură el. Dacă aş vrea, aş putea să ajung la „Ciocîrlia" în cîteva ceasuri. Ce explozie de fericire ar fi pe toţi, dacă m'ar vedea.

A făcut un pas, spre cărarea care cobora în vale. S'a oprit brusc.

— Nu! Nu se cade să fac astfel. Dacă mă duc acum, cine ştie, cînd mă mai pot întoarce! Animalele mele ar pieri de foame. Din parte-mi, ar fi o faptă rea, o crimă.

E destul că ştiu drumul. Imi va fi uşor să mă întorc, atunci cînd mă voi hotărî. Dar, să

nu uit pe acei cari mi-au ajutat să îndur suferințele, și m'au abătut de la desperare. Poate, voi găsi un chip să le ieau cu mine. Dacă nu, o să aștept. Nu cred eu, că omul cu glugă a venit la mine așa fără un scop. Știe el ce vrea, odată ce mi-a spus:

„Aibi răbdare!...".

Voi avea răbdare. Nu vreau să-mi creez mustrări pentru viitor. E drept, că m'ar mustra cugetul numai pentru niște animale, dar animalele acestea s'au arătat pentru mine frați și prieteni credincioși. Se cade să trăim, ori să să pierim împreună.

— Ca să pot avea răbdare, nu mă ajută cuvintele bătrînului meu prieten și scumpa cruciuliță de aur a surorii mele Marieta?... Cînd voi fi trist, voi săruta juvaerul acesta neprețuit pentru mine, și curajul îmi va veni la loc. Așa dar, nici o slăbiciune! Datoria, înainte de orice! Om sînt, și voi face ca un adevărat om de inimă!...

Și-a scos pălăria, s'a întors spre zarea de unde se vedea ferma „Ciocîrlia", și a strigat din răsputeri:

— Voi, toți, ai mei cei scumpi și dragi, la revedere, în curînd!...

Și-a chemat cînii, și cu hotărîre a luat drumul înapoi, prin grotă.

Marcel repurtase o mare biruință asupra lui însuși, și după cum singur spusese, dovedia că era om odată.

A mers pe nedibuite. Drumul era însemnat, și la întoarcere, i s'a părut cu mult mai scurt ca la venire. După ce l'a străbătut ca pe trei

sferturi, s'a trezit că-i veniau în întîmpinare urşii şi lutrele. I-au manifestat atîta bucurie şi fericire că-l revedeau, încît şi lui i-au dat lacrimile.

Pe la opt ceasuri, seara, a fost acasă.

A dat o raită pe la grajduri, prin curtea paserilor, s'a uitat înăuntru prin colivii, coteţuri, a împărţit de mîncare în dreapta, în stînga, şi în sfîrşit s'a dus în casă, pregătindu-şi o mică cină.

Ca de obiceiu, tot ce-a avut de mîncare, a împărţit cu prietenii lui. Fără să mai vegheze, s'a culcat şi pînă dimineaţa, nu s'a mai trezit.

Nici într'o noapte, de cînd era pe Cornişă, nu dormise aşa de ţeapăn.

A doua zi, s'a trezit, vesel, şi ca şi cum nimic nou nu i s'ar fi întîmplat, şi-a reluat treburile obişnuite.

Odată ce găsise o ieşire, surghiunul lui nu-l mai apăsa, pentru că îi era în putere să scape, oricînd ar fi dorit.

Un loc oricît de spaţios şi luxos se chiamă închisoare, atîta vreme cît nu-ţi este îngăduit să ieşi de bunăvoe din el.

Şi dimpotrivă, o insulă cît de mică pierdută în largul mării, nu-ţi pare o închisoare, odată ce ai libertatea pleci cînd vrei din ea.

CAPITOLUL XXIII

Sărbătoarea amintirilor şi sfârşitul povestei

Marcel n'a rămas cu linişte în suflet, după ce-a călătorit prin grotele de unde pornesc isvoarele lui *Guiers-vif*.

Nici nu şi-a pierdut cumpătul. Tot bun şi blînd cu fiinţele din jurul lui, însă vesel nu mai era. Ofta într'una şi zilele îi păreau nesfîrşit de lungi. Nu-i părea de loc rău de bărbăteasca hotărîre ce luase, de-a se întoarce pe Cornişă.

Dimpotrivă, tocmai astă hotărîre îi agerise curajul de-a aştepta. Un simţ tainic îi şoptia că avea să-i vie ajutor, deşi greu înţelegea el, în ce chip.

Nu singurătatea îl făcea să sufere. Simţimîntul pe care-l încerca, singur el nu şi-l lămuria.

Un om era, în cel mai bun înţeles al cuvîntului. Ca om însă, avea şi calităţi şi cusururi.

Un mare filosof a spus cîndva, demult, că orice om este dublat de un actor, şi că în toate actele bune sau rele din viaţă, omul, fără voea face şi puţin teatru.

Un alt filosof, tot aşa de mare, a făcut contimporanilor săi un compliment foarte puţin măgulitor spunîndu-li că: „omul se trage din maimuţă“.

Să nu ne oprim prea mult asupra acestei presupuneri, de oarece consecinţele acestui brutal aforism sînt grozave. Omenirii îi vine greu să recunoască astfel de adevăruri.

Cu multe precauţiuni, le laşi să fie ghicite.

Foarte bine ştim că oamenilor li place firul strălucitor, panaşul, livreaua, în sfîrşit, tot ce bate la ochi. Nimeni ca dînşii nu se ploconeşte, nu face tot felul de strîmbături, întrecînd cu mult pe maimuţe.

Dar poate tot *n'om fi noi* veniţi deadreptul din maimuţă.

E adevărat, că fără voea lui, omul pozează. Inclinarea de-a „poza“ adică de-a uimì pe semenii lui, este atît de înăscută în om, încît el veşnic pozează, pentru bine, şi pentru rău, fiindcă vanitatea şi orgoliul din el cer aşa.

Eroii şi marii scelerați pozează. Eroii solicită admiraţia istorică. E adevărată zicătoarea că „pentru sluga din casă, nu există *om mare*.

Marii scelerați pozează în faţa publicului pe care vor să-l îngrozească prin povestirea crimelor înspăimîntătoare, uneori, imaginare. Monştrii aceştia odată închişi în celulă, ajung slabi, fricoşi pecît au fost de aroganţi şi sîngeroşi.

Odată comedia jucată, cu sau fără succes, eroul în bine sau în rău, dispare, nerămînînd de cele mai adeseori, decît o fiinţă comună, care poate să aibă talente de comedian, totuş, mai niciodată nu e şi un om de spirit.

Omul pozează şi pentru el însuşi, singur admirîndu-se.

Chiar Marcel „poza" fără voea lui, singur, în lipsa publicului admirator. Işi zicea că hotărîrea lui de-a se întoarce în pustiu, era... admirabilă!

El ar fi dorit să i se zică „sublimă"! Poate că i s'ar fi cuvenit aceste aprecieri, de oarece la el nu fusese calcul, ci un elan al inimii. Mai ales, a ţinut să nu fie laş. Suferia că nu avea cui să se destăinuiască. Cît ar fi fost el de revoltat, dacă cineva i-ar fi pus sufletul la analiză, ca să-i spună că era vanitos.

S'a liniştit curînd, căutîndu-şi de lucru, şi cînd munceşti de dimineaţă pînă seara, nu mai stai pe gînduri.

S'a hotărît să nu se mai întoarcă nici odată prin nesfîrşitul coridor. Nu numai atît, dar a astupat cu cărămizi şi cu ciment intrarea spre subterană, fără să lase vre-o uşă.

In dreptul zidului a pus butoaele pline cu oloiu, oţet, grăsime, ceară, lumînări, un adevărat depozit.

Dacă şi-ar fi bătut capul, şi ar fi muncit numai într'o singură zi, ar fi putut face foarte lesnicioasă trecerea prin peşteri. Totuşi, a luptat cu el însuşi, tocmai pentru a nu se lăsa unei porniri subite, unei fantezii care l'ar fi îndemnat la un moment dat să plece. Ţinea să se oprească, pentru a se gîndi îndelung şi sănătos, înainte de-a lua o hotărîre.

O socoteală aşa de temeinică din partea unui tînăr cum era el, dovedia o minte aşezată, o

socoteală aşa de temeinică din partea unui tînăr cum era el, dovedia o tărie de fire. Odată ce luase o hotărîre, avea s'o ducă pînă la capăt.

Mai mult decît atît. Intr'o dimineaţă, a urcat sus la observator, şi a strîns drapelul care flutura deasupra colibei.

Acum se simţea stăpîn pe soarta lui, şi nu mai ţinea să cheme ajutorul streinilor.

Era pe la începutul lunei Maiu. Zece luni trecuseră decînd cu vizita fantastică a omului cu glugă, în noaptea vijelioasă; şi opt luni trecuseră decînd străbătuse el peşterile din străfundul cărora ţişnesc isvoarele lui Guiers-Vif.

Marcel împlinise douăzeci şi unul de ani: era un bărbat. Viaţa lui sbuciumată, muncile în aer liber toate îi întăriseră vigoarea trupească şi-i ageriseră minţile. Arăta mult mai bătrîn decît îi erau anii.

Inzestrat cu o frumuseţe bărbătească, fizionomia lui era şi energică şi dulce, privirea îi era deschisă şi cam visătoare.

Barba castanie, moale, fină se amesteca în buclele de păr blond care-i cădea bogat pe umeri. Semăna aşa cu un leu care se odihneşte. In ochii lui albaştri umbriţi de gene lungi, se simţiau scînteile gata să se aprindă.

Işi luase obiceiul de-a serba aniversarea sechestrării lui pe Cornişă. Dintr'o zi tristă, el ştia să facă sărbătoarea amintirilor. Intindea o masă mare şi punea tacîmuri pentru toţi prietenii, pe cari în gîndul lui îi poftia la masă. Ii servia, vorbia cu dînşii, îi întreba şi zîmbia la răspunsurile lor. Ospăţul închipuirii dura mai multe ceasuri, şi Marcel îl trăia cu toată inima.

Nu se întrista, ci pogorînd în propriul său suflet, simţia că prinde putere şi curaj.

Dupăce mînca, se ridica de la masă, îşi saluta oaspeţii nevăzuţi surîzînd printre lacrimi, şi li dădea întîlnire pentru anul următor, printr'o frază, care cuprindea o speranţă:

— Vă mulţumesc pentru sfaturile şi pentru neclintita voastră prietenie. Cu ajutorul lui Dumnezeu, la o altă întîlnire, o să ne simţim mai fericiţi decît am fost astăzi, şi nourul ce ne desparte, va fi risipit pentru totdeauna.

Seara, strîngea tacîmurile şi scaunele, şi în tot timpul anului nu se mai folosia de ele.

Trista ceremonie aşa de impresionantă arăta încredere neclintită în viitor, din partea celui atît de părăsit în singurătatea lui.

Acum, se pregătia să serbeze pentru a treia oară aniversarea surghiunului, sărbătoarea amintirilor.

Cu o săptămînă mai înainte începuse pregătirile, pentru un ospăţ cu bucate calde şi reci, pe care şi un bucătar l'ar fi invidiat.

Pe lîngă mîncare, Marcel ştia să facă la perfecţie pîne şi prăjituri. Făcuse trei feluri de răcituri: de mistreţ, de găinuşe şi de fasani.

Ca fripturi avea: cotlete, gigot de berbec, un iepure la tavă, un sold de porc, prepeliţe, potîrnichi, o gîscă hrănită, şi peşte de tot felul.

Apoi, legume: mazăre, fasole verde, cartofi, carote, ciuperci. Erau trufandale din seră, ca şi cireşele. Marcel îşi construise o seră caldă cu geamurile pe cari le găsise în peştera călugărilor.

Brînzeturile, cremele şi prăjiturile cari în-

cheiau masa, ar fi făcut pe gastronomi să li dea apa'n gură.

Din partea băuturilor, mai slab ceva. Cidru şi lapte, alta nimic. Nici în ruptul capului nu s'ar fi atins Marcel de vinurile şi lichiorurile găsite în tezaurul bisericii.

Pierro şi Madam Gigona erau mustruluiţi să schimbe farfuriile, să toarne prin pahare, şi să aducă bucatele pe masă.

De data aceasta, Marcel hotărîse a celebra sărbătoarea amintirilor în căsuţa de pe platoul călugărilor, botezată de el „căsuţa de ţară". Cu două zile înainte, se instalase acolo, cu urşi, cîni, lutre, prieteni nedespărţiţi. In şareta la care trăgea Petr-Jac, îşi cărase tot ce-i trebuea pentru sărbătoare.

In timp de-un an, platoul călugărilor ajunsese de necunoscut. Marcel tăiase un drum drept prin mijlocul pădurii. Desţelenise locuri de curături, prefăcîndu-le în pajişti.

Il îndemnase un gînd bun să dreagă şi drumul pe care-l desfundaseră banditii, după asasinarea călugărilor.

Mult n'a putut să lucreze la el, fiindcă prea cobora în pantă repede, şi era peste putinţă ca un oom singur să facă lucrările ce s'ar fi cerut. Cum, el singur nu-şi dădea seama, de ce-i venise aşa, să facă drumul acela, fără părere de rău l'a părăsit.

Ii făcea rău, cînd îşi amintia osemintele omeneşti pe cari le găsise, de acea, cît mai rar se abătea prin acea parte a platoului.

La căsuţa lui deacolo, răspundeau cinci drumuri ca nişte raze, venite din cinci pajişti mari,

unele naturale, altele despădurite de Marcel.

E drept ,că omul, dacă îmblînzise atîtea animale pe lîngă casă, avea nevoe şi de strînsură, ca să le hrănească pe vreme de iarnă. De acea, semănase luţernă, trifoiu, păring, meiu, pe lîngă fînul crescut deagata, care trebuea doar cosit.

Iată că a venit şi sărbătoarea amintirilor. De dimineaţă, Marcel pusese mîncarea la foc. De pe la ceasurile opt, adusese pînea rumenă scoasă proaspăt din cuptor. Avea un îndemn la treabă, deşi ştia prea bine că drept orice oaspeţi, avea să fie el singur la masă. Venia, se ducea, ca în vis.

Pe la zece, s'a luat de pus masa. Păstra locul fiecăruia, în tot anul, la fel. La douăsprezece fix, se servia, cam tîrzior pentru prînz.

— Aşa trebue, zicea Marcel, vin oamenii de departe, să aibă timp, cînd să ajungă şi să se răcorească puţin.

Avea atîta grijă de toate cele, ca şi cum musafirii ar fi fost lîngă dînsul. Cu el cu tot, ar fi fost paisprezece la număr; adică: tatăl său, prietenii lui şi ai tatălui, de oarece, cu toată tăcerea îndelungată a tatălui cel adevărat, Marcel nici-odată nu-l crezuse mort.

La masă, veniau la rînd: în capul mesei, Mişel Sovaj, tatăl bun al lui Marcel; la dreapta lui Mişel, venia Jac Cretien, iar la stînga, el, gospodarul, avînd în faţă pe omul cu glugă, la dreapta căruia trebuea să stea Marieta Cretien, iar la stînga, Clara Sovaj.

La stînga lui Marcel, venia Janeta Cretien, mama adoptivă; apoi maître Corbon, notarul; Jerom forestierul şi Pache alături de Marieta.

La dreapta lui Jac, doamna Pache, doctorul

Cavalier, Madelena, femea lui Jerom, şi Petru Moren, vecin cu Clara Sovaj. Intre Jerom şi domnul Pache, a aşezat pe domnişoara Pache sora de lapte şi prietena nedespărţită a surorei sale.

Erau cincisprezece oaspeţi, în loc de paisprezece.

Odată hotărît locul fiecăruia, a început să aducă la masă hors-d'oeuvre: unt, ridichi de lună, marinată de peşte, cîrnaţi de mistreţ; apoi, pateurile şi toate bucatele reci.

In vreme ce aşeza masa, cînii nu-şi mai găsiau astîmpărul. Puneau botul şi adulmecau pămîntul, mîrîiau, şi hămăiau şi scheunau.

— Aţi înebunit, cînilor, întreba Marcel. Mititica fusese cea mai agitată, însă tăcuse, şi învîrtea coada cu un fel de furie. Din cînd în cînd, dădea cîte un ţipet, şi ceilalţi se luau după dînsa: „mîrr" şi „ham-ham"..

— Bieţii cîni, tare-s simţitori şi credincioşi, îşi spunea Marcel. Ai zice că ei înţeleg tot ce fac eu, căutînd o mîngîere în a tinde o masă imaginară, pentru cei ce-mi sînt dragi şi mi-e dor de ei, de mi se rupe inima.

N'a căutat să desluşiască altăceva în ciudata nelinişte a Mititicăi. Grija lui era să nu lipsiască nimic pe masă.

Cele mai vestite birturi din Lyon şi Grenoble ar fi rămas mai prejos, faţă de somtuozitatea şi bunul gust al banchetului pregătit prin hărnicia şi priceperea unui singur ins în mijlocul unei pustietăţi.

Cînd totul a fost gata, Marcel a vrut să ştie dacă era vremea să se aşeze la masă. Şi-a scos acel scump ceas, amintire de la Petru Moren.

Era douăspreze fix.

Iată care era ceremonialul hotărît:

La ora anumită, se îndrepta spre uşă, făcîndu-se că vorbeşte către mosafiri:

— „Sînt foarte fericit de-a vă spune, dragi prieteni, că e ceasul prînzului. Faceţi-mi plăcerea, şi poftiţi. Odată rostită această frază, cu cea mai caldă voce, Marcel mai aştepta patru, cinci minute, ca şi cum prietenii să aibă timpul de-a intra în sală.

Apoi, iar începea vorba:

— Bine-aţi venit, prieteni. Intre cei cari se iubesc, nu se află depărtare; ia, poftiţi, aşezaţi-vă pe la locurile dumneavoastră, şi să mîncăm, şi totodată, să vorbim de la suflet, la suflet, despre tot ce-a fost odată, că poate, cine ştie, acele zile nu s'or mai întoarce!

Mirare! de astădată, lucrurile s'au petrecut cu totul altfel.

Nici n'a apucat omul să rostiască întîia frază că mai multe glasuri vesele de bărbaţi şi de femei au răspuns în cor:

— Iată-ne, Marcel ,iată-ne!.. Sîntem aici!..

S'a deschis uşa, şi, cine s'au ivit?.. Jac Cretien, Omul cu glugă, Petru Moren, şi toţi ceilalţi s'au năpustit în sală, gălăgioşi fericiţi, şi în vreme ce cînii nu mai tăceau nici ei. Cu ce îmbrăţişeri, cu ce manifestări de neţărmurită iubire înconjurară pe Marcel!

La această apariţie neaşteptată, Marcel s'a îngălbenit, şi-a pierdut cumpătul. Un tremur nervos îi trecu prin tot trupul. S'a clătinat şi a căzut pe-un scaun, fără glas, fără respiraţie, aruncînd priviri rătăcite în jurul lui.

Omul acesta atît de tare şi neînvins în faţa durerii, a fost înfrînt de bucurie: sudoarea îi brobona fruntea, suspinele îi sguduiau pieptul, şi lacrimi şiroae se rostogoliau pe obrajii palizi.

Prietenii s'au speriat de starea lui şi nu ştiau ce să-i mai facă pentru a-l readuce în simţiri.

Reacţiunea a fost promptă. Printr'o încordată sforţare a voinţei, Marcel şi-a stăpînit emoţia care-l zugruma. S'a ridicat în picioare, drept, mîndru şi radios:

— Prieteni, vă mulţumesc, zise el cu voce tremurătoare, De-acum, mi-a trecut! Să-mi iertaţi această slăbiciune. Am fost la un pas de moarte. Prea multă bucurie m'a năvălit deodată, după atîtea suferinţi. Acum, sînt fericit! Oh, prea fericit, jur!.. Primească bunul Dumnezeu închinarea mea pentru tot ce-mi trimete, după nesfîrşitele mizerii, şi cumplitele chinuri.

Vă văd! Vă am în faţa mea!.. Iarăşi, ne-am strîns cu toţii la un loc!..

— Şi pentru totdeauna, drag copil!.. a strigat Jac Cretien.

— Şi o să fii fericit!.. adause Petru Moren.

— Findcă niciodată, n'o să ne mai despărţim, s'a repezit strigînd cu elan omul cu glugă.

— Oh! Vă mulţumesc, strigă Marcel, plîngînd sdruncinat. Imi spunea inima că nu m'aţi fost uitat.

— Nici o clipită, răspunseră toţi în cor.

Marcel s'a aruncat în braţele mamei sale adoptive, şi-a sărutat toţi prietenii, fiind la rîndu-i de toţi îmbrăţişat.

Bucuria tuturora era deopotrivă de vie cu a lui, toţi plîngeau.

Plînsul uşurează, erau lacrimile fericirei.

S'au aşezat cu toţii la masă, la locurile lor.

— Cu părere de rău vă spun, dragi prieteni, că bucuria noastră tot nu poate fi deplină. La masa noastră se găseşte un loc gol, şi anume, e locul iubitului şi venerabilului meu tată.

— Nu face inimă rea pentru lipsa lui, se grăbi să răspundă Joc Cretien; de astădată, i-a fost cu neputinţă să vină. Fii liniştit despre partea lui, în curînd....

— Ce vrei să spui, tată, întrebă iarăşi Marcel, cu negrăită emoţie... Tatăl meu cel adevărat s'a întors?

— Da, băete, bucurăte din toată inima. Tatăl tău cel adevărat s'a întors, şi cea mai neţărmurită fericire a lui va fi ca să te vadă pe tine.

— Vai, nu mai am răbdare să aştept! Toţi îmi sînteţi scumpi, dar mai presus de orice pe lume, îl iubesc pe dînsul. El nu ştie oare?...

— El ştie tot, Marcel! răspunse cu glasul cel mai drăgăstos din lume, omul cu glugă. E încredinţat că iubirea ta pentru dînsul e un cult. De acea, a găsit puterea să nu vină acum. S'a temut să nu-ţi sgudue sufletul, să nu-ţi facă rău.

— Foarte bine s'a gîndit, zise Petru Moren. N'aţi văzut că Marcel s'a pierdut de tot cînd ne-am ivit în faţa lui?

— Poate că bucuria nemăsurată ţi-ar fi curmat viaţa, dragă copile, zise Jana cu toată duioşia.

— Ei, dar acum, cînd eşti prevenit, cînd ştii că tatăl tăuu e foarte aproape de tine, şi că foarte curînd ai să-l vezi, zise Petru Moren,

ai să fii bărbat, pentru ca prietenii tăi să nu ducă grija acestei scumpe întrevederi.

— Vă jur, dragă Petru, zise Marcel surîzînd. Voi fi tare.

Incetul cu încetul, convorbirea a luat tonul cel mai firesc, şi veselia isvora din toate sufletele bune. Numai domnişoarele scoteau cîte un ţipet, cînd labele păroase ale urşilor apăreau pe masă, ca să schimbe farfuriile şi să umple paharele.

Insă Pierro şi madam Gigona şi-au făcut serviciul cu atîta serioasă conştiinţiozitate, avînd atîta haz, în cît fetele au sfîrşit prin a se împrieteni şi a face jocuri pe placul urşilor, cari se arătau foarte fericiţi.

Marcel, la rugămintea prietenilor săi, a povestit de-a fir a'npăr, tot, tot ce i se întîmplase de cînd fusese aruncat pe Cornişă.

Şi-a spovedit şi durerile şi speranţele, şi desnădejdiile; a spus cît muncise, cîte născociri îi trecuseră prin minte, şi cîte împlinise.

A ajuns cu povestea şi la descoperirea din peştera călugărilor, destăinuind, ce comori se găsiau neatinse acolo, cum el se ferise de-a se uita cu ochii. Avea la îndemînă jurnalul cu desenele care i-a uimit pe toţi.

Cu una, cu alta, au lungit ei masa pînă după ora cinci. Au pornit apoi să vadă instalaţiile meşterite de Robinson.

Ajunşi pe Cornişă, i-a apucat noaptea. Obosiţi cum erau, s'au culcat, femeile în căsuţă, oamenii în grotă. Toţi au fost de părere ca Marcel să se culce în patul lui. Inainte de răsăritul soarelui, au fost cu toţii în picioare.

După ce au văzut grajduri, staule, coteţuri, după ce au fost prin lanuri, şi au văzut şi morile de apă, Marcel i-a rugat să se plimbe ei singuri mai departe, fiindcă el avea de pregătit masa.

— A, nu, zise Jac Cretien. Ieri te-am lăsat, dar astăzi, e rîndul nostru. Mai bine, hai şi ne arată comoara din peştera călugărilor. Inainte de toate însă, eu, şi Petru Moren, şi vechiul nostru prieten, omul cu glugă, avem a-ţi vorbi despre tatăl tău.

— O, spuneţi, spuneţi, vă rog, nu mă mai lăsaţi în chinurile îndoelilor. Vorbeşte tu, cel de al doilea tată scump al meu.

— Fie, dragă copile, deşi eu nu sînt meşter vorbitor. Trec cuvîntul prietenului nostru mai bătrîn.

— Scumpul meu Marcel, zise atunci omul cu glugă, află că tatăl tău s'a întors de mai mulţi ani în Franţa.

— Se poate, una ca asta? Şi să nu-mi spue? să se ascundă de mine?

— Işi avea socotelile lui, răspunse blînd omul cu glugă. Tatăl tău a ţinut cu orice chip să facă din tine un om odată. Te-a urmărit pas cu pas. A ştiut în fiecare clipă tot ce ţi s'a întîmplat. Dacă a avut o bucurie pe lume, apoi a fost de-a şti că tu nu l'ai uitat nici o clipă.

Te-a aşteptat nerăbdător în ziua cînd trebuea să te întorci acasă de la ferma Bunăvedere. Era hotărît să ţi se arate, fiindcă nu mai putea răbda acel incognito. Vroia să-ţi deschidă braţele şi să-ţi spună:

„Copilul meu, eu sunt tatăl tău. M'am întors

ca să nu mai plec. Pe tine te am, pe lumea asta, copilul meu, nespus de iubit!“...

— Nu m’am îndoit nici o clipă de iubirea părintelui meu. Inima mi-o spunea, şi inima nu minte niciodată. Oh! iubitul meu tată! am să ştiu să-l mîngîiu, o să-i redau fericirea!

— I-ai şi dat-o!.. Acum ştie cîtă stofă e în tine, şi e mîndru de fiul lui. Cînd te-ai pierdut, era să înebunească de durere. Se întorsese din America de mai multe ori milionar şi fireşte, doria să împartă cu tinee marea lui bogăţie...

— Nu vreau să ştiu de bogăţii!.. Pe el îl vreau! Numai pe el, să-i spun, cît îl iubesc. Daţi-mi pe tatăl meu, şi sărutările lui vor preţui pentru mine mai mult decît toate bogăţiile Americei.

Omul cu glugă a strîns cu putere mîna lui Marcel.

— Nobil suflet, zise el, şi urmă: Toate planurile mari ale tatălui tău s’a prăbuşit prin catastrofa care te-a aruncat pe tine aici. Totuş, nici el, nici ceilalţi, nu şi-au pierdut curajul. Zi şi noapte, au umblat şi te-au căutat, pînă cînd, în sfîrşit, te aflară. Acele cîntări cari au urcat pînă la tine, erau ale prietenilor tăi. Piatra pe care ai legat-o la capătul unei funii împletită din liane, a fost retezată de tatăl tău printr’un foc de puşcă.

— Toate acestea, eu le-am bănuit.

— Odată ce mi-am fixat locul, unde te găsiai, am pornit în cercetarea munţilor. După multe dibuiri şi încercări, eu m’am gîndit să răsbat prin peşterile lui Guiers-Vif. Am împărtăşit prietenilor mei planul Toţi au fost de părere să încercăm. Cum însă ideea a fost a mea, din capul

locului, am ținut numai decît s'o pun în faptă.
Nu m'au lăsat singur. Au mers cu toții cu mine, și m'au așteptat în peșterile de la intrare.
Iți aduci aminte, cum am ajuns la tine pe-o noapte cu furtună. Erai bolnav în pat, aiurai în fierbințelile frigurilor. M'ai luat drept o fantomă. Din vorbele tale fără șir, de-atunci, am înțeles totuș că tu mai descoperise-și un platou, unde, odinioară, se petrecuse o grozavă tragedie. Imi povestiai și o legendă, și-mi spuneai că speranța de scăpare îți era într'o trecătoare prin acel platou, pe unde ai fi vrut să ieși însoțit de toate animalele tale.
— Și astăzi, pun aceaș condiție, cu toată bucuria imensă care mă copleșește.
— Lasă-mă, copile, să-mi mîntui vorba, zise bătrînul cu autoritate. M'am întors la ai mei, dar am ținut să nu se știe de trecerea mea prin peșteri. N'aș fi vrut să-ți muncesc sufletul cu o speranță, care poate nu s'ar fi împlinit niciodată. Imi ziceam, că poate tu aveai să-ți închipui că ți se arătaseră vedenii, din pricina fierbințelilor frigurilor.
— E drept, că asta mi-am zis-o, multă vreme după acea.
— Tatăl tău a știut de toate acestea, și ți-a aprobat hotărîrea. Dar a jurat, că te va scoate de-acolo, chiar cu prețul vieții lui. Astăzi, după opt luni de muncă uriașă, am ajuns însfîrșit la capăt. Ai să vezi cu ochii, ce minuni au săvîrșit pentru a te salva, acei cari te iubesc.
— Am ajuns aici, la chioșc. Inăuntru jos, e ușa pe care o ridici ca să cobori spre cavou, zise Marcel.

— Să mai stăm un moment, şi să mă asculţi cu răbdare, prietene.

— O, da, te-ascult din toată inima.

— Tatăl tău a cumpărat pe socoteala lui cornişa aceasta, şi platoul călugărilor. Exploatarea începută de tine, o va urma Jerom, numit aici administrator printr'un contract făcut în numele tău. Prin urmare, amîndouă aceste platouri sînt acum proprietatea ta. Tatăl tău şi-a zis, că această cornişă, unde ai avut atîtea de suferit, trebue să-ţi fie scumpă, şi că te vei simţi fericit, ştiindu-te stăpînul ei. Vei putea să faci aici toate îmbunătăţirile ce le vei crede necesare.

— Bunul meu tată, părintele meu scump! murmură Marcel.

— Vei putea să-ţi faci reşedinţa la Bunăvedere, care este proprietatea tatălui tău. El ţi-o dărueşte.

— Bună vedere, proprietatea mea! Dar Petru Moren, care este prietenul meu?

— Faci bine, Marcel, că te gîndeşti la prietenul tău. Cel dintăi care s'a gîndit, a fost tatăl tău. Il vei avea de vecin, el fiind acum proprietarul unei foarte frumoase ferme, alături de-a ta. Mîni se instalează acolo.

— Acum preţuesc eu simţul de dreptate şi nesfîrşita bunătate a tatălui meu. Trag nădejde că el o să şadă cu mine.

— Poate... Atîrnă de tine. O să vă înţelegeţi amîndoi. Chiar în astăseară o să vă înţelegeţi în magnifica proprietate, pe care a cumpărat-o în valea Graisivaudan.

— Cum o să plecăm de-aici?

— Ai să vezi tu. Acum, putem coborî în ca-

vou. Se adunaseră şi ceilalţi. Marcel a săltat uşa, şi cu lumini aprinse, au coborît scările. Cu toţii cercetau cu amănunţime toate măsurile ce luaseră cîndva, pentru a feri comorile de lăcomia bandiţilor, de tot felul cari mişunau pe frontierile Franţei în vremurile turburi.

— Bravo băete, zise rîzînd Jac Cretien, tu ai fost avut vinuri vechi de optzeci de ani, şi nouă, la masă, nu ni-ai dat decît cidru?

— N'a fost bun cidrul, tată? întrebă Marcel zîmbind.

— Ba da, trebue să recunoaştem, că a fost excelent.

— Ştiţi că mie, niciodată, nu mi-a plăcut să beau.

— Aşa e.

— Prin urmare, vinul acesta nu-mi era necesar. Foarte uşor mi-a fost să-l las stăpînilor ce-l vor fi adus aici.

— Aşa se şi cădea, a răspuns bătrînul. Te-ai purtat ca un om de treabă.

— Cardinalul arhiepiscop de Lyon va încerca cea mai plăcută surpriză regăsind imensul tezaur, ce se credea pe veci pierdut, zise Petru Moren.

— Tezaurul e al bisericii. Inainte de patruzeci şi opt de ore, arhiepiscopul va afla despre descoperirea lui; Marcel îi va comunica, adause Jac Cretien.

— Dar, de ce e nevoe să-i comunic numai decît eu? întrebă Marcel.

— Fiindcă aceasta trebue să fie răsplata lealităţii tale, dragă copile, a intervenit cu glasul lui sever, omul cu glugă.

Tot vorbind aşa, au străbătut peştera tezaurului, şi iată-i ajunşi în grota de la ieşire. Care n'a fost uimirea fără margini a lui Marcel!.. Platoul călugărilor era de nerecunoscut. Boi, vaci, cai, legaţi de cîte-o iesle improvizată, mîncau tainul lor în paza a vre-o douăzeci de argaţi.

Care, căruţe, pluguri şi toate instrumentele de agricultură, aşteptau în cea mai perfectă orînduială.

Nişte cai voinici, cu hanurile pe ei, mîncau mai departe dintr'un frumos car cu scoarţe şi cu bănci înăuntrul lui. Pe părete, erau îngrămădite mobile de tot felul, aşternuturi de pat pat etc., etc.

— I... hai!.. să fi avut eu la îndemînă!..

Omul cu glugă îi tăie numai decît vorba.

— Sculele de cari ai avut nevoe, ţi le-ai meşteşugit tu singur, prin voinţa şi curajul tău. Nu-i acesta, meritul cel mai mare?

— Dumneata ai dreptate, ca totdeauna, prietene. Vedeţi, sînt un ingrat, fiindcă bunul Dumnezeu m'a ajutat, şi m'a susţinut.

Sub un cort, deoparte, era masa pusă. De-acolo, se vedea pînă departe un drum şerpuitor pe coasta dreaptă a muntelui. Şi strălucia soarele, şi totul rîdea în natură. Era una din cele mai splendide zile.

In clipa, cînd Marcel cu prietenii lui ieşiau din grotă, apăreau şi doamnele prin cealaltă parte a platoului, ele trecuseră podul.

— Dragă Marieto, zise Marcel către sora lui de lapte. ai pierdut crucialiţa de aur pe care

ţi-o dădusem eu cîndva. Poate ai lăsat-o la cascadele lui Guiers-vif.

— E drept, Marcel, că acolo am pierdut-o, răspunse fata cu ochii plini de lacrimi.

— Bucură-te, mititico, fiindcă am găsit-o.

— Cum aşa? e adevărat? unde-i cruciuliţa?

— Uite, ici, pe inima mea. O să-ţi dau alta, mai frumoasă.

Amîndoi fraţii s'au sărutat din toată inima. S'au aşezat cu toţii la masă. Pierro şi madam Gigona nu mai serviau, dar erau acolo, de faţă, ca şi lutrele şi cînii. Masa n'a durat mult. După ce-au mîncat, Marcel s'a sfătuit cu Jerom şi cu soţia acestuia, Madelena. Li-a arătat, ce anume să iea, şi ce să lase, rugîndu-i să aibă grijă, mai ales de păsări. Ţinea să-şi păstreze „căsuţa de ţară“.

Jac-Petru, Pierro, madam Gigona, lutrele şi toţi cînii afară de Mititica, au fost încărcaţi pe-o şaretă, şi bine acoperiţi, ca să nu stîrnească prea marea curiozitate a celor ce-aveau să li iasă în drum. Animalele s'au aşezat în voe, drept ca la ele acasă.

Jac Cretien a trecut lui Marcel calul lui, iar el a ţinut să conducă şareta.

Ceilalţi bărbaţi au încălecat pe cai; femeile s'au suit în carul cu bănci.

După ce şi-au luat cu toţii, în chipul cel mai călduros, rămas bun de la Jerom, de la soţia lui şi de la oameni, au purces la drum.

Era pe la orele zece dimineaţa.

Mititica a luat-o înaintea tuturora, şi lăra ca o nebună.

Cu multă strîngere de inimă a părăsit Marcel

muntele, pe platourile căruia îi fusese dat să sufere atîta, şi totodată, să fie aşa de fericit.

Aproape vreme de-un ceas, stătuse el abătut, pierdut în gînduri, prins cu inima şi cu mintea. Deodată s'a înseninat. Se aprinsese în el speranţa de-a-şi vedea părintele adorat.

Işi pusese în gînd să se întoarcă pe Cornişă cît mai des.

Pe la orele cinci, călătorii au ajuns în valea Graisivaudan.

Lui Marcel, i se părea că merg toţi prea încet, el arzînd de nerăbdarea de-a vedea însfîrşit pe tatăl lui scump.

Omul cu glugă nu isbutia să-l liniştească. Marcel era stăpînit de-o mare emoţie. Pe măsură ce se apropiau, nerăbdarea lui creştea.

Caravana s'a oprit la poarta de grilaj a unei case elegante, care abia se zăria dintre crengile pomilor.

— Insfîrşit, strigă Marcel, sărind de pe cal. O să îmbrăţişez pe tatăl meu!

Toţi s'au coborît pe un peron. Nenumăraţi servitori în livrea, întîmpinară pe cei veniţi.

— Unde e tata?.. strigă Marcel îngrijorat.

— Hai, îi spuse bătrînul, trăgîndul în casă.

Intrară cu toţii într'un salon spaţios, mobilat cu mult lux.

Marcel a văzut că nimeni nu-i aştepta acolo. Descurajat, a căzut pe-un scaun.

— M'aţi amăgit, suspină el. Nu se glumeşte cu simţimintele unui fiu pentru tatăl său.

— Da! Am împins prea departe greaua ta încercare.

— Pentru numele lui Dumnezeu, spuneţi-mi, unde e tata?

Cu o mişcare ca fulgerul de repede, bătrînul şi-a scos mantia în care fusese înfăşurat, şi cu glas tare, îi spuse:

— Iată-mă-s, Marcel!.. Copilul meu adorat!..

— Glasul acesta, spuse Marcel, tresărind.

Şi-a ridicat capul. Bătrînul aţintea ochii strălucitori, şi cu o nemaigrăită blîndeţe, zise:

— Fiul meu!..

— Tată!.. Tată!.. strigă Marcel, cu o bucurie delirantă.

Mai mult, n'a putut grăì, fericirea, uimirea, îi tăiau sufletul. A căzut în braţele părintelui său, rezemîndu-şi capul de pieptul lui.

Imbrăţişarea a durat mult. Nu mai vedeau, nu mai auziau nimic. Restul lumii nu mai avea nici un preţ pentru dînşii. Cu ce dureri şi suferinţi îşi pregătiseră ei clipa aceea?..

După cîteva luni, două nunţi s'au celebrat, în aceaş zi, la acelaş ceas, la biserica Saint-Jean, catedrala din Lyon.

Marcel Sovaj s'a căsătorit cu Marieta Creţien; Petru Moren a luat de soţie pe Clara Sovaj.

S. E. cardinalul Arhiepiscop din Lyon, ţinuse a oficia el însuşi, *in pontificio* — şi să binecuvinteze pe tinerii soţi.

Cine nu se bucura de fericirea lor!..

La masa cea mare, s'au băut vinuri din tezaurul călugărilor. Butoaele fuseseră instalate în pivniţele caselor din strada Belcour, proprietatea lui Marcel Sovaj.

Numai Pierro, madam Gigona, lutrele, Miti-

tica şi puii ei au tînjit de dorul Cornişei. Ei nu se puteau obişnui cu viaţa îngustă a oraşului. Ii sufoca luxul şi lustrul. Ei se cereau la aer liber, la loc larg, la soare şi la libertate.

Dar, de cîte ori, Marcel nu şi-a luat de braţ pe scumpa lui Marieta, şi nu s'au dus la căsuţa de ţară, de pe platoul călugărilor.

In mai puţin de trei luni, printr'o exploataţie agricolă dintre cele mai perfecte, Jerom a metamorfozat pustiul într'un adevărat raiu. S'au respectat cu sfinţenie toate lucrările solitarului.

Mai tîrziu, de multe ori, Marcel a găsit acolo mîngîere şi alinare pentru necazurile vieţii.

Dar Marcel Sovaj a ajuns unul dintre oamenii cei mai eminenţi şi mai respectaţi, din departamentele Izerului şi Ronului.

Povestea e adevărată. Numai pentru o bună cuviinţă, s'au schimbat numele şi datele.

SFÂRŞIT

In romîneşte, August 1930
Tecucel